

ОСИГУРАЊИКА

ГЛАС

ГОДИНА XLII • БРОЈ 20 • БЕОГРАД, 31. ОКТОБАР 2010. • ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО • БЕСПЛАТАН ПРИМЕРАК

Представници пензијских
фондова Аустрије и Србије
**ДАНИ РАЗГОВОРА
У БЕЧУ**

Светски дан
жена на селу
**КРЕАТИВНЕ И УЗ
НАПОРАН РАД**

ГОВОРНИ АУТОМАТ
0700/017-017
ПО ЦЕНИ ЛОКАЛНОГ
ПОЗИВА
011/30-60-680
0 – 24h

ДИРЕКТОР:

В. д. Драгана Калиновић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Милена Јовановић

РЕДАКЦИЈА:

Булевар уметности бр. 10,
11070 Београд,
e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:

011/2017-437
факс: 2017-437

РЕДАКЦИЈА ЗА ВОЈВОДИНУ:

Житни трг бр. 3,
21000 Нови Сад

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Ика Митровић,
021/487-7789,
факс: 021/6624-359,
e-mail: ika.mitrovic@piovoj.rs

ШТАМПА:

Д.О.О. Комазец, Инђија

ОГЛАШАВАЊЕ:

011/2017-438

Рукописи и фотографије се
не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glasosiguranika

Реч уредника

По резултатима истраживања Организације за економску сарадњу и развој (ОЕЦД), објављеним прошлог месеца поводом Међународног дана писмености, Србија је овај празнични дан дочекала са 1.300.000 неписмених, односно људи који немају завршену основну школу, док диплому основне школе има око милион и по становника. Исто истраживање каже да је просек студирања у Србији осам година, а око 45 одсто студената никада не заврши студије. Због тога, по подацима Републичког завода за статистику, са високом школом имамо само 6,52 одсто становништва али, истовремено, и чак 5,66 процената оних који ни дан нису ишли у школу.

Имајући све ово у виду никако не треба да изненаде прелиминарни резултати испитивања које су урадили стручњаци Института за педагошка истраживања, по коме степен развијености говорно-језичке културе код ученика првих разреда основних школа показује да чак 45 одсто наших првака формулише исказе користећи две или само једну реч, што никако није у складу с нормама предвиђеним за њихов узраст. Према овим резултатима, 80 одсто ученика VII и VIII разреда грешу у формулацији реченице јер један петнаестогодишњак у дневној комуникацији користи просечно две стотине речи, а према развојним стандардима

седмогодишњак у свом речнику треба да има око две хиљаде речи.

Дакле, код великог броја младих, на срећу не код свих, језичка култура и начин комуникације најчешће се своде на стално понављање неколико десетина речи уз мноштво поштапалица јер – кад не може да се формулише мисао, прибегава се пречицама. Техничка и технолошка интелигенција и вештина већине ђака је изузетна, али им недостају машта, креативност, богат речник и умеће изражавања. Разлози леже у томе што трећина ученика не чита уопште, 21 одсто само оно што мора, а једва седам одсто чита редовно.

Не улазећи у то колико је крив крив образовни систем, или недостатак кућних навика или, пак, модерни медији који су углавном визуелни, сиромашан речник и низак ниво језичке културе наших ђака треба да наведу на озбиљно размишљање све који су задужени да брину о образовању нације, и о очувању нашег језика. Лични пример је најефикасније средство за постизање било ког васпитног циља, а то важи и за развој читалачких навика код деце. Јер, уколико дете читање схвати као породичну вредност, већа је вероватноћа да ће и само чешће посезати за књигама. Нажалост, када је у друштву главна брига борба за голу физичку егзистенцију, надградња увек чека нека боља времена. **М. Јовановић**

Крсна слава

Како јесен одмиче, све су чешће светковине и празновања. Низаће се, једна за другом, крсне славе које су код Срба, после Божића, најважнији породични празник. Укупном животу народа нема појаве која је тако снажно деловала и свеукупно држала у јединству породицу, као што је то слава – зато је она праћена и проучавана свестрано, мада највише са етнолошке стране.

Постоје углавном два правца у испитивању њених корена: по једном, она је паганског порекла – словенског или грчког, а по другоме, има црквено утемељење и формира се, углавном у данашњем облику, у време духовних реформи у младој Жичкој, односно Пећкој патријаршији, које је предузео и извео први архиепископ Сава.

По првом схватању се верује да су Срби, када су се давно доселили на Балкан, са собом донели и пантеон словенских богова. Ти су се богови морали умилостивити те су им се, обично с пролећа и јесени, приносиле жртве у стоци, првим плодовима, јелу и пићу. Тако су људи изражавали захвалност на берихетној жетви, плодности, здрављу и сваком другом добру које им је од богова долазило. По другом схватању, слава је потпуно црквеног

и библијског порекла, и типично тог значења и намене.

Према поузданијим историјским подацима чини се да јесте неспорно да је важну улогу у стварању крсне славе имао први српски архиепископ, Сава Немањић. Ти извори указују и да су сви главни ритуални реквизити данашње крсне славе били установљени још у његово доба. Они који су хтели да славе могли су у цркву доносити свеће, крсни колач, кољиво, зејтин и тамјан на благосиљање, а тадашњи свештеници су, у недостатку писаних правила, сами створили многе молитве и ритуале који се, уз мале измене, користе и дан-данас.

М. Јовановић

ПРЕДСТАВНИЦИ ПЕНЗИЈСКИХ ФОНДОВА АУСТРИЈЕ И СРБИЈЕ

Дани разговора у Бечу

Аустријско-српски дани разговора представника пензијских фондова две државе са осигураницима и корисницима права који живе у Аустрији и који су своја права остварили или ће их тек остварити применом Споразума о социјалном осигурању између Републике Србије и Републике Аустрије, одржани су 20. октобра у Бечу.

Око четрдесет осигураника и корисника пензија добило је потребне информације у вези са својим предметом, стручну помоћ, савете и правно тумачење. Будући да је српска дијаспора најбројнија у Аустрији и да само у Бечу живи више од 130.000 Срба (по последњем аустријском попису), као и да велики број наших држављана већ користи право на пензију по основу стажа у тој земљи, очекивано је велико интересовање за ове разговоре.

По речима Јулијане Радовановић, начелника Одељења за остваривање права по међународним споразумима РФ ПИО, директни разговори са заинтересованим осигураницима и корисницима који имају део стажа оствареног у Србији, а сада живе и раде у Аустрији и права из пензијског и инвалидског осигурања

остварују применом билатералног споразума о социјалном осигурању, показали су се као врло ефикасни и вишеструко корисни:

– Највећи број странака интересовао се за сам поступак, статус захтева, односно фазу у којој се налази њихов предмет. Било је и оних код којих је поступак окончан па су тражили додатна објашњења о томе шта се даље догађа, а ми смо им давали инструкције шта да предузму. Радно активним грађанима, односно осигураницима, интересовање је било усмерено ка информацијама о потврђивању стажа, о правима која имају по основу стажа оствареног у Србији и сл. У сваком случају, странке које су нам се обратиле за помоћ добиле су савет, објашњење, тумачење или инструкцију шта да предузму да би своја права остварили у пуној мери, брзо и адекватно.

Аустријски пензијски завод је, као добар домаћин, омогућио представницима Фонда ПИО да примају странке на четири шалтера, да преко директног линка комуницирају са својим сарадницима у одељењима за остваривање права применом међународних уговора у Београду и Но-

вом Саду, као и да остваре директан увид у предмет, ако је странка тражила такву информирацију. Док су чекали свој унапред заказан термин, наши грађани на привременом раду у Аустрији с пажњом су чита-

Аустрији о правима из пензијског и инвалидског осигурања искоришћена је максимално. Организација је била на високом нивоу, све опције су предвиђене и није било никаквих тешкоћа нити проблема.

Радници Фонда ПИО, Јелена Чукић...

ли новине „Глас осигураника“ и лифлете РФ ПИО који су им овом приликом подељени.

Из Србије према Аустрији исплаћује се 909 пензија и укупна средства на годишњем нивоу износе 936.181 евро. Број радно активних Срба који живе у Аустрији је непоредиво већи и мери се стотинама хиљада. Да што више српских држављана који живе и раде у овој земљи сазна за планиране Дане разговора и искористи могућност да се информише и добије бесплатан правни савет, велику помоћ пружило је дипломатско-конзуларно представништво Србије у Аустрији, као и удружења наших грађана у тој земљи.

Вођа српске делегације на Данима разговора био је Милан Нешић, представник Завода за социјално осигурање, иначе иницијатора ових активности, који је разговоре оценио као успешне:

– Могућност која нам је пружена да директно саветујемо наше грађане који живе у

Сами домаћини, који имају неколико таквих саветовања месечно, оцењују да су наши дани разговора протекли запажено добро. Нагласио би да је ово почетак активности које намеравамо да континуирано наставимо и са другим земљама. Оно што је сигурно у овом моменту јесте заказан термин разговора са Немачком, у марту следеће године. Са сваком земљом ће разговори бити организовани и у Србији, што значи да ће инострани пензионери који живе у нашој земљи имати прилику да о свом предмету добију јасну информацију на разговорима у Београду.

Пензијски завод Аустрије, која броји осам милиона становника, има 1,6 милиона пензионера и 2,9 милиона осигураника и представља први стуб обавезног социјалног осигурања које је, у конкуренцији са другим и трећим стубом, и даље најмоћнија институција у земљи у овој области.

Јелица Тимотијевић

... и Предраг Марковић у разговору са заинтересованима

Стварати срцем

Фестивалом стваралаштва старих, одржаним под слоганом „Стварати срцем“, у Крагујевцу је обележен 1. октобар, Међународни дан старих. Организатори фестивала, Невладина организација „Сунце“ и град Крагујевац, уз подршку градских институција и организација које се баве бригом о старима, прво фестивалско вече уступили су младима, чиме су желели да промовишу један од главних циљева – међугенерациску солидарност и разумевање.

У програму су наступили Дечји хор „Амадеус“, драмска секција Дечјег дома „Младост“, Центар за младе, Музичка школа и Српски певачки ансамбл „Смиље“. Током трајања фестивала организовано је једанаест манифестација, а посетиоци су могли да погледају изложбу ручних и уметничких радова, да присуствују такмичењу у кулинарству „По бакином рецепту“, учествују у радионици која има за циљ да најстарије суграђане упозна са могућностима које нуди интернет. Могли су да се придруже здравствено-превентивној радионици „Правилна исхрана у служби здравља“, али и да посете шумадијско прело које је ове године организовано у селу Чумић, надомак Крагујевца.

Још месец дана за потврде

Студентима који имају право на породичну пензију рок за достављање потврде о редовном школовању продужен је за месец дана – до краја новембра. Потврде могу донети лично у филијалу Фонда преко које примају пензије, или их послати поштом, с тим што у потврду обавезно треба да унесе матични број родитеља чију пензију користе.

Право на породичну пензију студенти имају до навршених 26 година, без обзира на то да ли су на буџету или су самофинансирајући. Годину дана дуже пензију могу да користе студенти који су школовање прекинули због служења војног рока.

Повучен предлог Закона

Влада Србије повукла је из скупштинске процедуре измене и допуне Закона о пензијском и инвалидском осигурању. У саопштењу које је тим поводом издато каже се да је Влада Србије отворена за дијалог и разматрање свих спорних питања у вези са овим законом и да ће он у кратком року бити враћен у скупштинску процедуру.

Обреновац: први соларни пуњач за мобилне

У интернет парку у Обреновцу отворен је први јавни соларни пуњач за мобилне телефоне што је на неки начин историјски тренутак јер такав пуњач не постоји нигде у свету.

Соларни пуњач за мобилне телефоне изум је тима „Строубери енерџи“ (Strawberry energy) који се бави истраживањем и развојем обновљивих извора енергије. Вођа пројекта Милош Милисављевић истакао је да је тим који чине студенти пронашао добар начин да што више људи има корист од соларне енергије.

Поред пуњења мобилних телефона, главна функција пуњача је промоција обновљивих извора енергије и указивање да соларна енергија више није научна фантастика. Према речима Милисављевића, унутар соларног пуњача су акумулаторске батерије које у апсолутном мраку могу нормално да раде и до 15 дана.

Реализацију овог пројекта подржали су Општина Обреновац, компанија ЕНЕЛ и Агенција за енергетску ефикасност.

Курсеви за најстарије

Они који верују у целоживотно учење и који су навикли да имају обавезе, без обзира на то што су у пензији, могу да пронађу нове изазове у многобројним курсевима који се организују за старије суграђане. Обуке су најразличитије, од оних за рачунаре и курсеве страних језика, преко сликања, ткања, певања староградских песама, до јоге и рекреације. Курсеви језика и рачунара су обично најпосећенији, а цене за пензионере су од 20 до 50 одсто ниже у односу на регуларне. Неки курсеви трају од два до неколико месеци, а неки су трајни и степеновани, па могу да се похађају годинама.

У Београду постоји мрежа Универзитета за треће доба, у оквиру које се налази неколико институција. Сви програми су прилагођени животном добу полазника, њиховим потребама и могућностима. Цене курсева за јогу и рекреацију се крећу од 1.500 до 1.900 динара, а за обуку за рад на рачунару треба издвојити око 3.000 динара.

Исплата пензија

Исплата другог дела септембарског чека пензионерима из категорије запослених почела је 26. октобра.

Бившим пољопривредницима први део септембарских принадежности исплаћује се од 20. октобра, а пензионисана војна лица пензије су примила 21. октобра.

Самосталци ће целе октобарске пензије примити 3. новембра.

Зараде незнатно више

Просечна нето зарада у Србији у септембру била је 34.570 динара (323 евра), што је реално више за 0,7 процената, а номинално за 1,8 одсто него у претходном месецу, објавио је Републички завод за статистику (РЗС).

Како се наводи у саопштењу Завода, просечна зарада у Србији са порезом и доприносима исплаћена у септембру била је 48.016 динара (448 евра), што је реално више за 0,7 одсто, а номинално за 1,8 одсто.

Према подацима РЗС, у Србији је просечна септембарска нето зарада била реално за три одсто виша него у истом месецу 2009, а номинално за 10,4 одсто. Бруто зарада била је реално виша за 2,8 одсто него у септембру прошле године, а номинално за 10,2 одсто.

Децентрализација почела у Зајечару

Симболичним откривањем табле са натписом, председник Владе Србије, Мирко Цветковић, и потпредседник владе, Млађан Динкић, отворили су у Зајечару централу Националне агенције за регионални развој.

– Овим практично почињемо процес децентрализације власти у Србији – рекао је на свечаном отварању премијер Цветковић.

Одлуком владе, након Зајечара још три агенције ће из Београда бити премештене у унутрашњост Србије – у Ниш, Крагујевац и Ужице. Циљ овог процеса је равномерни економски развој земље, истакао је на скупу министар Млађан Динкић.

За Зајечар и Тимочку крајину отварање Агенције значи и десетак нових радних места. После свечаног отварања одржана је конститутивна седница Националног савета за регионални развој.

За квалитетну домаћу храну

Кампања „Природно из Србије“ коју креће Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде обухватиће 12 округа Србије и водиће се годину дана.

Кампања је националног карактера и има за циљ да промовише мале пољопривредне произвођаче али и да најширој јавности односно, крајњим потрошачима производа, понуди информације о најбитнијим темама када је у питању храна – о њеном квалитету и безбедности.

Улога и задатак Министарства, као и свих запослених у њему, јесте да пружи помоћ и подршку свима који живе од пољопривреде и који се на прави начин баве својим послом да би тако омогућили свим грађанима да користе квалитетне природне производе са нашег подручја. Министарство пољопривреде је донело Закон о безбедности хране и органској производњи, као и 150 подзаконских аката из области пољопривреде који представљају усклађивање са европским стандардима и регулативом.

Нове основице

Од 1. новембра они који сами уплаћују доприносе за пензијско и инвалидско осигурање (по члану 15) издвајаће незнатно више новца за будућу пензију него до сада. Најнижа основица на коју се могу уплаћивати доприноси у наредна три месеца – новембру, децембру и јануару, износи 16.752 динара и они који се одлуче за њу на име доприноса за ПИО уплаћиваће месечно 3.685,44 динара. Они који се одлуче за највишу основицу од 239.320 динара на име доприноса ће месечно уплаћивати 52.650,40 динара.

Грађани могу да се одлуче за једну од 13 основица по којој могу уплаћивати доприносе, с тим што основица не мора да буде увек иста већ онај ко уплаћује може да одлучи да плаћа доприносе по нижој или вишој основици. У том случају треба да зна да не може једноставно да почне да плаћа већи или мањи износ на име доприноса већ мора да на шалтеру Фонда ПИО преда захтев за промену основице да би уплата била регуларна.

ПОСЛЕ ДВЕ ДЕЦЕНИЈЕ ЧЕКАЊА

Словеначке пензије од новембра

Више од 8.000 грађана Србије, који су део радног стажа навршили у Словенији, од 1. новембра стећи ће право на исплату пензија из ове државе

Од 1. новембра ступа на снагу Споразум о социјалном осигурању са Словенијом. За око осам хиљада пензионера у Србији та исплата означава крај деценијског ишчекивања пензијског чека из Словеније. Новац који им је до сада исплаћивао Фонд из Србије Словенија неће враћати нашој земљи. Према Споразуму, обавезу исплате Љубљана преузима 1. новембра. То значи да су сви наши грађани који пензију сада примају од словеначког пензијског фонда већ обавештени да отворе текуће рачуне и новембарске чекове могу очекивати почетком децембра. Пензионери који у Словенији примају пензије српског фонда своје припадности за новембар ће добити 25. децембра, када се исплаћују пензије и за остале бивше југословенске републике.

Они који примају пензије само у Србији иако су добар део радног стажа одрадили у Словенији сачекаће још неко

време на прерачун пензија који се врши по службеној дужности. Значи, по ступању на снагу Споразума о социјалном осигурању, радници РФ ПИО у Србији ће свим корисницима пензија који су део радног стажа остварили у Словенији прерачунати колика је пензија за део српског стажа и словеначким колегама послати захтев за прерачун пензије на основу стажа оствареног у тој земљи. Да би био признат, стаж из Словеније не сме да буде краћи од 12 месеци. То није поступак који може да буде окончан одмах у новембру тако да ће ови корисници на прерачун својих пензије морати да сачекају још извесно време. Фонд ПИО ће

током новембра на свој сајт поставити лична имена и матичне бројеве свих корисника који имају и део стажа одрађеног у Словенији тако да ће пензионери моћи да провере да ли су на списку и, уколико су случајно изостављени, моћи ће да се јаве и да буду евидентирани.

Право на словеначку пензију имаће око 8.000 наших грађана који имају више од годину дана словеначког стажа. Документа о томе наш Фонд ПИО ће, како Споразум предвиђа, словеначким колегама послати тек 1. новембра.

Овим споразумом, скоро две деценије од распада некадашње Југославије, завршава се процес којим су зе-

мље, бивше југословенске републике, преузеле исплату за чак 60.000 њихових пензионера који живе у Србији.

Најнижа пензијска основица у Словенији износи 544,6 евра, а највиша 2.178,4 евра. Споразум о социјалном осигурању између Србије и Словеније потписан је крајем 2009, након дуготрајних преговора. Српски парламент ратификовао је документ крајем децембра 2009, а словеначки у марту 2010. године.

Иако највише пензионера у иностранству Словенија има баш у Србији, споразум са Словенијом добили смо чак после и неких латиноамеричких земаља.

Весна Анастасијевић

Пензије за иностранство

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање исплатио је пензије за јул, август и септембар корисницима који живе у иностранству. Припадности, у укупном износу 212,8 милиона динара, уплаћене су на

рачуне 10.078 пензионера, у валути земље у којој су настањени.

Пензије зарађене у Србији стижу у 20 земаља света (не рачунајући бивше југословенске републике). Више од половине ових корисника живи у

Немачкој, затим у Аустрији, Мађарској, Француској, Чешкој, Швајцарској, Шведској, САД... Ове припадности се исплаћују тромесечно, због великих административних трошкова и релативно ниских износа.

ДОБРО ЈЕ ЗНАТИ

Пензионери и радни однос

Будући да је животни век знатно продужен и да људи живе све здравије, бројне особе и у позним годинама желе да се социјално и економски интегришу. Радно место доприноси да се свако осећа друштвено корисним, да остварује и значајне социјалне контакте, али и да себи омогући бољи животни стандард.

За пензионере који су остварили право на старосну пензију то право не значи и крај радног века. Старосни пензионери, наине, могу да заснују радни однос или да самостално обављају неку делатност. Радни однос са старосним пензионером заснива се закључивањем уговора о раду који може да буде на неодређено или одређено време. Старосни пензионер, такође, може да буде радно ангажован и на основу уговора: о привременим и повременим пословима, уговором о делу, ауторским уговором. То, уствари, значи да онај ко је остварио право на старосну пензију (кумулятивно испунио услов у погледу година живота и година стажа) може да прима пензију и да истовремено зарађује плату.

То, међутим, према актуелном закону, није случај са породичним пензионерима. Породичним пензионерима се, према садашњем Закону о ПИО, обуставља исплата пензије ако раде послове по уговору, на период у коме имају сопствене приходе и уплаћене доприносе, али не губе право на породичну пензију. Изузетак су деца која се редовно школују и примају породичну пензију, а и приходе остварују преко омладинских задруга.

Када је реч о корисницима инвалидских пензија, они могу да закључе уговор о делу или да обављају повремене и привремене послове и у том случају се неће покретати поступак за оцену радне способности. У свим другим случајевима када се инвалидски пензионер запосли или обавља самосталну делатност покреће се поступак за поновну оцену радне способности.

Процењује се да свој радни век, барем када је реч о Србији, настављају најчешће лекари, књиговође, искусни и признати стручњаци, професори универзитета. На посао се као консултанти враћају и директори.

Ј. Оцић

У ЦИЉУ ЕФИКАСНИЈЕГ ПОСЛОВАЊА

Почеле обуке у РФ ПИО

У циљу стварања модерног и ефикасног Фонда, у коме ће грађани моћи брзо и једноставно да остварују своја права из ПИО, 18. октобра су почеле обуке за запослене. Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање је организација обавезног социјалног осигурања на коју је упућено више од 4,5 милиона грађана и правних лица и установа, са најобимнијом базом података о осигураницима и пензионерима као корисницима права. Стога је, без обзира на искуство које запослени у Фонду имају, неопходно учешће на обукама, посебно ако се има у виду чињеница да су већ уведени и да ће бити развијени нови сервиси који ће омогућити бољу комуникацију грађана и по-

слодаваца са Фондом и олакшати им пословање с Фондом.

Обуке се одвијају према плану и распореду о коме су полазници благовремено обавештени. У току су тренинзи у Београду, Нишу и Крагујевцу а ускоро почињу и у Новом Саду. Већ је одржан низ једнодневних тренинга за запослене и обука за рад са корисницима. У међувремену стартују и полазници обука за средњи ниво руководства, чији ће тренинзи бити вишедневни. Обуке за људске ресурсе трају три дана и одржаће се у другој недељи новембра а предвиђено је да читав пројекат буде завршен до 11. фебруара 2011. године.

Ј. О.

Исплаћена помоћ од по 5.000 динара

Око 1,3 милиона пензионера у Србији чије су пензије ниже од 30.000 динара добило је по 5.000 динара помоћи из буџета Републике Србије. Право на помоћ имају и корисници који примају сразмерне пензије (део српске и део иностране) ако збир обе пензије не прелази овај износ. Корисници сразмерних пензија који имају право на помоћ могу до 20. новембра на шалтерима Фонда ПИО да предају доказе о висини примања и захтев за исплату помоћи од 5.000 динара, уз пратећу документацију.

ТРИДЕСЕТИ САЈАМ ЗАПОШЉАВАЊА У НОВОМ САДУ

Промовисан видео CV

У Новом Саду је, 7. октобра, у западном холу СПЕНС-а, одржан тридесети, јубиларни Сајам запошљавања, који су за Јужнобачки округ организовали новосадска филијала Националне службе за запошљавање и град Нови Сад. Према речима директора Филијале, Синише Надбантића, на овогодишњем сајму је око 280 послодаваца понудило више од 310 слободних радних места. Према ранијим искуствима, очекује да ће око 30 одсто посетилаца успети и да дође до жељеног посла, наравно, по истеку времена потребног за обраду њихових радних биографија у фирмама код којих су конкурисали.

Утисак је да су претходни сајмови запошљавања, уз остале активне мере за бржи долазак до посла које спроводи Филијала Нови Сад, допринели да се у односу на септембар прошле године број незапослених у овом граду смањи за пет одсто. Тренутно, најбрже до посла у Јужнобачком округу долазе грађевински

Синиша Надбантић

радници, вариоци, пекари, а од оних са високом стручном спремом – дипломирани правници, инжењери електротехнике и информатике.

На овом сајму је први пут у Србији промовисан и модел представљања незапосленог лица послодавцима путем видео CV-ја, који је осмислио Предраг Димитријевић из Новог Сада. Наиме, он је, кроз често писање своје радне биографије, дошао на идеју – по узору на САД и западну Европу, да сними видео клип са основним подацима о себи, и тако се представи послодавцима. Димитријевић каже да видео биографија, за разлику од писане, пружа могућност послодавцима да виде и чују кандидата, и да на основу тога процене његову вештину комуникације. Овај видео запис садржи све податке као и писани CV, и траје око 1,5 минута колико је, према истраживањима, и оптимално време да се задржи нечија пажња.

С друге стране, посетиоцима новосадског сајма је омогућено и да на штанду Филијале НСЗ предају примерке својих писаних радних биографија, како би биле прослеђене и фирмама које нису учествовале на Сајму. **М. Мектеровић**

ОБУКА ЗА НЕЗАПОСЛЕНЕ НОВОСАЂАНКЕ

ECDL сертификати – бржи пут до посла

У Свечаној сали Градске куће у Новом Саду одржана је, средином октобра, додела ECDL сертификата за око 150 незапослених жена полазница обуке за рад на компјутеру коју је финансирао град

Нови Сад, а реализована је у сарадњи са новосадском филијалом Националне службе за запошљавање.

Обука је спроведена у оквиру Акционог плана за запошљавање Новог Сада и

овога пута је била усмерена ка женама које имају између 35 и 50 година живота, и дужи време траже посао преко НСЗ. Циљ пројекта био је да се оне оспособе за рад на рачунару, што је данас један од

основних услова на конкурсима, и да након тога стекну међународни сертификат из те области, како би повећале своје квалификације, а тиме и могућности за проналажење посла.

Свечаној додели сертификата у Градској кући присуствовали су Игор Павличић, градоначелник Новог Сада, Марко Наранчић, члан Градског већа за привреду, као и Небојша Кукић, заменик директора новосадске филијале НСЗ, и том приликом је речено да ће се и убудуће заједничким снагама организовати обуке за групе које теже долазе до посла.

Већина Новосађанки, полазница овог курса, биле су оптимистички расположене, и очекују да ће са сертификатом ECDL брже пронаћи запослење у некој локалној фирми.

М. Мектеровић

Успешне полазнице курса

СВЕ ПОПУЛАРНИЈИ САЈМОВИ ЗАПОШЉАВАЊА

Виртуелно до радног места

Почетком октобра кренула је јесења сезона сајмова запошљавања који се одржавају широм Србије и омогућавају да већи број незапослених дође до радних места. Прошле године је одржано чак 90 оваквих сајмова. На њима је учествовало више од 2.200 послодаваца а до посла је дошло око 10.000 људи. Током овогодишњих пролећних сајмова понуду за посао дало је 1.117 послодаваца, а на укупно 5.064 слободна радна места пријавило се 22.535 људи. Сајмови запошљавања су, с једне стране, веома значајни за све који траже посао а, с друге стране, омогућавају предузећима да представе свој профил, могућност за запошљавање, понуду слободних послова и да дођу до квалитетних кадрова. Такође, компаније су на сајмовима у прилици да информишу кандидате о условима рада, заради, напредовању у каријери и усавршавању.

Поред уобичајених сајмова овог типа, одржан је и први виртуелни сајам запошљавања који је трајао од 13. до 20. октобра. Овај он-лајн проје-

кат није имао за циљ само узбијање незапослености већ и јачање економске сарадње са земљама у региону. Сајам је, наиме, одржан у сарадњи са највећим регионалним порталима за запошљавање и регрутацију – posao.ba из Босне и Херцеговине и тој-posao.net из Хрватске. Једноставним одласком на интернет адресу сајма запошљавања, сви они који траже посао или боље радно место могли су да упознају 50 најпознатијих предузећа у региону и да контактирају са послодавцем.

Виртуелни дан каријера одржан је на адреси www.dankarijera.com. Највећа предност оваквог сајма је била у томе што је свако ко је желео могао да буде посетилац путем интернета, без просторног и временског ограничења, потпуно бесплатно. Важно је било да се заинтересовани припреме за разговор јер је комуникација, без обзира на виртуелни простор, била стварна. Свих осам дана, на 3Д виртуелном изложбеном простору била је омогућена интерактивна

комуникација између заинтересованих и послодаваца и едукативних установа. Излагачима је на располагању била и велика промоција кроз све врсте медија и у Србији и у региону, у зависности од врсте штанда који су изабрали. Први регионални виртуелни дан каријера и знања указао је и на то да образовање мора бити у функцији тржишта рада, што захтева да системи образовања и запошљавања морају узајамно да сарађују и да се допуњују. Управо зато су посетиоци сајма били у прилици и да се пријаве на различите едукативне програме, као што су радионице и округли столови, ради саветовања заинтересованих о могућностима запослења, помоћи и припремама за проналажење посла. Теме ових скупова су биле и одабир додатних професионалних едукација и напредак у каријери. На сајму су се представила бројна инострана предузећа, а подршку читавом пројекту су дале највише државне институције све три земље.

Јелена Оцић

У ПРИПРЕМИ БРОШУРА ЗА ЛАКШЕ ТУМАЧЕЊЕ ЗАКОНА О ВОЛОНТИРАЊУ

Спорне одредбе

Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова, у сарадњи са Фондом за развој непрофитног сектора АП Војводине, Грађанским иницијативама, Новосадским хуманитарним центром и Европским центром за непрофитно право из Будимпеште организовао је недавно у Новом Саду представљање Закона о волонтирању.

Иако је прошло свега неколико месеци од примене овог закона (ступио на снагу 5. јуна ове године), организације ци-

вилног сектора уочиле су одређене проблеме у његовом спровођењу. Наиме, волонтерско, добровољно и бесплатно, пружање услуга другим лицима највише оптерећују одредбе Закона које увећавају трошкове овог деловања. Нарочито „болне“ у том смислу су оне одредбе које одређују обавезно потписивање уговора између волонтера и онога ко их ангажује, проузрокујући тиме, између осталог, и повећање обима посла.

Др Драган Голубовић, експерт Европског центра за

непрофитно право из Будимпеште, најавио је стога да ће овај центар ускоро издати брошуру са циљем да се волонтерским организацијама у

Србији помогне да практичније и „безболније“ примене одредбе из Закона које им сада отежавају рад.

М. Мектеровић

ЗЛОСТАВЉАЊЕ НА РАДУ (МОБИНГ)

Психолошки терор у пословном животу

Србија је недавно добила Закон о забрани злостављања на раду и Правилник који ближе уређује ову област која захтева посебну пажњу и едукацију и запослених и послодаваца

У транзиционом периоду се дешавају многе добре и лоше ствари и, по правилу, немали број људи постају њене жртве. Истраживања показују да је последњих година у Србији највећи страх био од губитка посла, чак већи и од страха од болести. Ако чак 60 одсто грађана наше земље страх од отказа ставља на прво место, јасно је колико је значајна тема злостављања на раду.

Злостављање на послу – мобинг је широко распрострањена појава, најчешће уочавана на радним местима, а њене последице се одражавају на социјално окружење, радну средину и појединца. Зато се овај проблем мора посматрати са медицинског, социолошког, правног и психијатријског аспекта, с циљем да се упозори на његов значај. Пре свега се мора приступити информисању и едукацији.

Немачки психолог Хајнц Лејмен је седамдесетих година 20. века први употребио термин мобинг одредивши га као „психолошки терор у пословном животу који се односи на непријатељску и неетичку комуникацију усмерену на систематичан начин, од стране једног или више појединаца, углавном према једном појединцу, који је због мобинга стављен у позицију у којој је беспомоћан и у немогућности да се одбрани, и који се у овој позицији држи помоћу сталног малтретирања“.

У земљама транзиције, у које се убраја и наша, мобинг се најчешће спроводи над веома младим људима или људима који су пред пензијом. Разлог за то је веома јасан – због егзистенцијалне угрожености и често сурових услова опстанка на радном месту – у фирмама се стално смањује број радника, неки запослени не бирају средстава да на овај начин елиминирају конкуренцију и сачувају

своју позицију у фирми. Мобинг се од сличних појава, односно од сплеткарења и уобичајених трачева, разликује по томе што је реч о правој агресији која се одвија у етапама и планирано.

Постоји неколико врста мобинга од којих су најчешћи: синдром „празног стола“ – када је запослени онемогућен да ради; синдром „пуног стола“ – када је претрпан обавезама и задацима које не стиже да заврши; хоризонтални мобинг – жеља да се елиминира колега који је на једнаком положају на скали хијерархије, и вертикални мобинг – када претпостављени злоставља једног или једног

по једног радника, или кад група подређених радника злоставља једног претпостављеног.

Жртве мобинга обично пролазе кроз различите фазе, од почетног самоокривљавања, преко усамљености и стида, до личног обезвређивања које је увод у депресију. Снажне личности, које су свесне да су под утицајем мобинга, на крају крену у борбу користећи сва законска, социолошка, психолошка и медијска средства.

Када је реч о мобингу у нашој земљи, према подацима Виктимолошког друштва Србије, током 2007. године од укупно пријављених 216 лица – жртва злостављања, 119 је сматрало да је жртва злостављања на раду. Подаци Удружења „Stop – mobbing“ говоре да је 2008. године био пријављен 1.281 случај злостављања на раду. Интересантно је да се већина (684) пријавила као жртва злостављања у државном сектору, а 597 код послодаваца у приватном сектору.

Закон о забрани злостављања односи се на све послодавце који су дефинисани Законом о раду, Законом о државним службеницима, као и на послодавце и запослене у покрајинским органима и органима локалне самоуправе.

У складу са чланом 4 Закона о забрани злостављања на раду, послодавац је дужан да, у циљу стварања услова неопходних за здраву и безбедну радну околину, организује рад на начин којим се спречава појава сваког злостављања, а запосленима се обезбеђују услови рада у којима неће бити изложени злостављању од стране послодавца, одговорног лица или другог запосленог.

Послодавац је дужан да запосленог пре ступања на рад у писаној форми обавести о забрани злостављања, и о правима, обавезама и одговорностима запосленог и послодавца у вези са овом забраном.

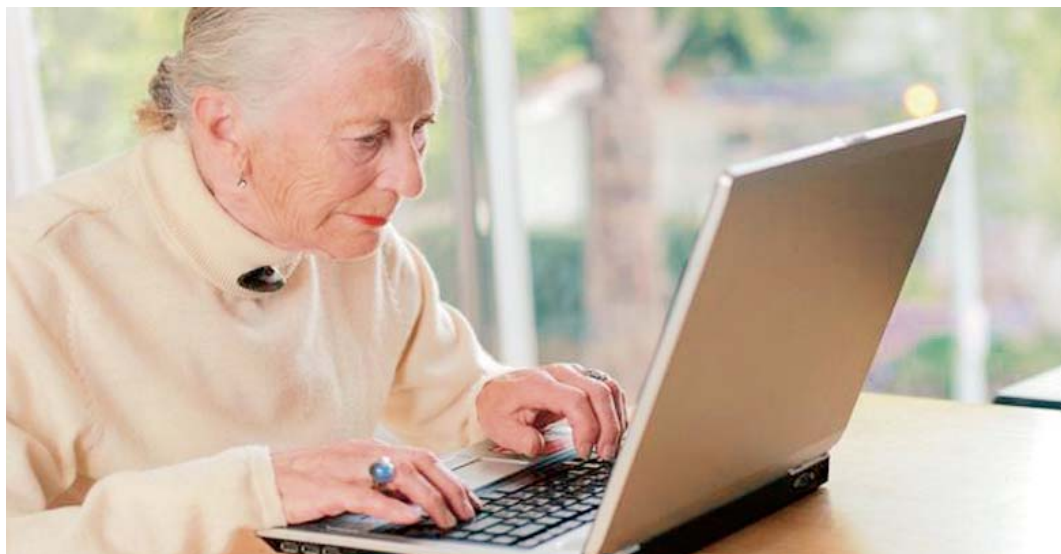
Поред интерне заштите од злостављања на раду и у вези са радом у поступку код послодавца, запослени може да оствари и право на судску заштиту, у парничном поступку који је радни спор. Ова тужба може да се поднесе и без покретања поступка посредовања код послодавца. Тужбу може поднети и запослени који није задовољан заштитом од злостављања код послодавца (када поступак посредовања није успео, ако послодавац није покренуо поступак за утврђивање одговорности лица које се терети за злостављање, или му је изрекао неодговарајућу меру и др.). Тужбом се може захтевати забрана злостављања и накнада материјалне и нематеријалне штете, а терет доказивања је на послодавцу.

Александра Марковић

Корисник породичне пензије има право да поднесе захтев за поновно одређивање износа старосне пензије покојника, који до своје смрти није поднео захтев

УПОЗНАЈТЕ СВОЈА ПРАВА

„Прерачун“ породичне пензије

Имајући у виду да је право на породичну пензију изведено право, које се по закону остварује за случај смрти, неки од корисника породичне пензије имају дилему да ли уопште има смисла подносити захтев за поновно одређивање пензије ако умрли корисник, који је по пензионисању остварио рецимо још две-три године стажа осигурања, није поднео захтев за прерачун своје старосне пензије. Такви корисници породичне пензије имају право да поднесу захтев за одређивање новог износа породичне пензије и поред тога што је умрли корисник, из било ког разлога, пропустио прилику да затражи прерачун своје старосне пензије.

То значи да уз образац захтева корисници породичне пензије треба да приложе сву потребну документацију – радну књижицу покојника са уписаним стажом осигурања после пензионисања, ако је покојник био запослен. Ако

је покојник обављао самосталну делатност, потребно је приложити уверење о обављању самосталне делатности, односно решење Агенције за привредне регистре и уверење о плаћеном доприносу за ПИО, са исказаном основицом доприноса и износом уплаћеног доприноса за сваку годину појединачно, које је издала Пореска управа.

Иначе, нов износ породичне пензије утврђује се од новог износа старосне пензије који је обрачунат према одредбама члана 61-70 Закона о ПИО, ако је право на старосну пензију остварено после 10. 4. 2003. године, односно према одредби члана 257 Закона, ако је право било остварено пре 10. 4. 2003. У поступку се најпре посебним решењем одлучује о новом износу старосне пензије покојника, с тим да се исплата по истом неће вршити (што мора бити јасно назначено у решењу). Од тако одређеног новог износа старосне пензије одре-

диће се новим решењем нов износ породичне пензије. При том не треба страховати да би поновним одређивањем износа пензије корисник могао бити оштећен, односно да би могао добити нижу пензију. Уколико би се новим обрачунавањем евентуално утврдио неповољнији износ, референт би позвао подносиоца захтева да од њега одустане, као што је то случај и са прерачуном старосне пензије по престанку осигурања.

Ако је корисник породичне пензије поднео захтев за урачунавање посебног стажа покојног корисника пензије, нови обрачун извршиће се у складу са одредбом члана 105 Закона, као накнадно утврђен стаж. Прерачун пензије по том члану реализује се кроз измену правоснажног решења о пензионисању због сазнања за чињеницу која је од утицаја на висину пензије, а која је настала после доношења решења о пензији.

С. Марсенић

Инвалидска пензија не подлеже „прерачуну“

Подносиоци захтева морају имати на уму да се поновно одређивање породичне пензије по основу накнадно утврђеног стажа може реализовати једино ако је преминули био корисник старосне пензије. Инвалидска пензија, према томе, не подлеже прерачуну, без обзира на то да ли су доприноси на осигурање плаћени или не.

Има ситуација да је преминули инвалидски пензионер за време коришћења права обављао извесне послове по основу уговора о делу, на пример као судија поротник. Без обзира на чињеницу да је корисник био пријављен на осигурање и да су доприноси за ПИО редовно уплаћивани годину дана или дуже, захтев за поновно одређивање породичне пензије нема основа. Што се, пак, тиче старосне пензије, ваља подсетити да је за кориснике који су пензионисани пре 10. 4. 2003. године одредбом члана 257 Закона о ПИО предвиђено да се код њеног поновног одређивања затечени номинални износ претходно своди на личне бодове корисника. Износ пензије на дан подношења захтева дели се са усклађеном вредношћу општег бода, а лични бодови претходно се коригују накнадно оствареним стажом осигурања, зарадама, накнадама зараде итд. Подсетимо да се код захтева за прерачун породичне пензије најпре одлучује о новом износу старосне пензије покојника, с тим да се исплата по том решењу не врши, и да се од новог износа старосне одређује и нов износ породичне пензије.

ИЗ ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА

Право на накнаду за телесно оштећење

За многе особе пензијско и инвалидско осигурање је извор остваривања права која су важан ослонац и подршка у свакодневном животу. Смисао ове врсте осигурања јесте обезбеђивање материјалне и социјалне сигурности грађана у ситуацијама када сами нису у могућности да их остваре.

Закон о ПИО од 1. јануара 1997. године прописује да особе код којих се утврди да је узрок настанка телесног оштећења несрећа на послу или професионална болест имају право на накнаду за телесно оштећење. Према подацима Фонда ПИО, у првих шест месеци прошле године било је 94.970 корисника накнаде за телесно оштећење из категорије запослених, а у овој години, закључно са јуном, 89.549. У категорији самосталних делатности, у првих шест месеци 2009. било је 1.876 корисника накнаде, а у јуну 2010. године тај број је за четири корисника мањи.

У првој половини 2008. године 1.148 пољопривредника је користило накнаду за телесно оштећење, док је у првих шест месеци прошле године из исте категорије накнада исплаћивана за 1.572 корисника.

Под повредом на раду подразумева се повреда запосленог која је проузрокована непосредним и краткотрајним механичким и хемијским дејством, као и наглим променама положаја тела или другим променама физиолошког стања организма, под условом да је настанак повреде узрочно везан за обављање послова, односно радних задатака. Такође, професионалне болести обухватају одређена обољења која су изазвана дужим непосредним утицајем процеса рада и услова рада у којима запослени обавља посао. Професионалне болести су, нажалост, многобројне. Ту се убрајају обољења проузрокована хемијским дејством, болести настале услед физичког

дејства, оне које су изазване биолошким дејством, болести плућа, коже, малигне болести...

Упркос бројним превентивним мерама у циљу безбедности и здравља на раду, у радном окружењу, нажалост, долази до повреда а запослени оболевају и од професионалних болести. Највећи број повреда на раду дешава се у индустрији и рударству, затим у грађевинарству, али и

тичној настави. Ово право могу да остваре и лица која се налазе на издржавању затворске казне док раде у установи где издржавају казну или на другом радном месту, као и оне особе које према одговарајућем уговору и у складу са прописима обављају волонтерску делатност.

Поступак остваривања права на новчану накнаду за телесно оштећење покреће се на захтев осигураника, односно корисника права, на основу медицинске документације. Уколико органи вештачења утврде телесно оштећење код осигураника, Фонд покреће поступак по службеној дужности за остваривање права на новчану накнаду и доноси решење о накнади за телесно оштећење и у случају када осигураник није поднео захтев.

Телесно оштећење постоји када код запосленог настане губитак, битније оштећење или знатнија онеспособљеност појединих органа или делова тела, што спутава нормалну активност организма и захтева веће напоре у реализацији животних потреба. Ова оштећења су разврстана према тежини и утврђују се у проценту од 30 до 100 одсто.

Висина новчане накнаде за телесно оштећење условљена је процентом инвалидитета (о чему одлучује надлежна инвалидска комисија), а основ за њено одређивање од исплате за октобар 2008. године, када је дошло до замрзавања пензија, износи 5.597,67 динара.

Право на новчану накнаду за телесно оштећење немају корисници пензија, ни осигураници код којих је оштећење настало као последица друге болести или, рецимо, повреде у саобраћају. Особа којој инвалидска комисија потврди телесно оштећење може да оствари и нека друга права, као што је ослобађање од дажбина приликом увоза моторних возила, добијање додатних бодова у случају решавања стамбеног питања, итд.

Јелена Оцић

у делатности саобраћаја и веза, трговини, стамбено-комуналној делатности, пољопривреди... Према подацима Инспектората за рад, током 2007. године обављено је 1.330 увиђаја повреда на раду.

Поред осигураника из све три категорије (запослени, самосталне делатности, земљорадња), право на накнаду за телесно оштећење настало повредом на раду и професионалном болешћу могу да остваре чланови Омладинске задруге до навршених 26 година, који у складу са законом обављају привремене и привремене послове; затим особе које је организација надлежна за запошљавање упутила на стручно оспособљавање, квалификацију и доквалификацију, као и ученици и студенти који су у складу са законом на обавезном производном раду, професионалној пракси или прак-

НОВА ЛИВНИЦА У СРЕМСКОЈ МИТРОВИЦИ

Посао за двеста радника

Захваљујући тренутно највећој гринфилд инвестицији у Сремској Митровици – новоотвореној ливници „Сирмијум стил“, у коју је италијански инвеститор СТГ група досад уложила 40 милиона евра, посао је добило 200 радника, а до краја године своје ухлебље ту ће наћи још 100 нових запослених. Према највама Дарија Бодина, директора ове фирме, након додатног улагања од 30 милиона евра у наредној години и изградње ваљонице жице надомак постојеће фабрике, новом запошљању може се надати још 300 радника.

Бојан Пајтић, председник покрајинске владе, који је 20. октобра свечано пустио у рад ливницу „Сирмијум стил“, нагласио је да се покретањем овог погона за прераду гвожђа и израду величких греда које се користе у грађевинарству, наставило и са процесом смањења незапослености у Војводини.

– У односу на прошли месец незапосленост у нашој покрајини

сама смањена је за готово хиљаду људи, док у поређењу са септембром прошле године сада имамо шест хиљада мање незапослених. Захваљујући оваквим инвестицијама, попут погона који смо отворили, Срем је тренутно један од

најпросперитетнијих делова у Србији – рекао је том приликом Пајтић.

Осим бројних гостију из Италије и наше земље, свечаном покретању рада ливнице присуствовали су и покрајински секретар за рад, Миро-

слав Васин, и за архитектуру, урбанизам и градитељство, Душанка Сремачки, затим градоначелник Сремске Митровице, Бранислав Недимовић, као и директор ВИП фонда, Бранислав Бугарски.

М. Мектеровић

У ДВА ПОГОНА У РУМИ

Нова радна места

Два предузећа из Руме, „Румагума“ и „Фриго Жика – Соко“ у наредној години ће изградити нове погоне. Потпредседника Владе Србије и министра за економију и регионални развој, Млађана Динкића, који је недавно посетио ово место, представници „Румагуме“ су обавестили да је од почетка године до краја јула вредност њихове производње била 15,4 милиона евра, што је за 28 одсто више него у истом периоду прошле године. У исто време извоз је био за девет процената већи него лане. Ово румско предузеће, које послује у оквиру чешког „Митаса“, има 500 запослених, а проширењем капацитета и кроз програм активних мера запошљавања у компанији ће посао добити још 200 радника. Ово је омогућио уговор који су Румљани потписали са Министарством економије и Националном службом за запошљавање. За обуку првих 60 лица у Руми и „Митасовој“ фабрици у Чешкој, НСЗ је издвојила 7,7 милиона динара.

Уговор о подстицању развоја потписала је и фирма „Фриго Жика – Соко“, која ће захваљујући средствима које ће добити, у висини од 150.000 евра, саградити нову халу од 2.000 квадратних метара и запослити још 50 радника. Уз то ће бити модернизована и производња кроз набавку савремених машина. Инвестициони пројекат је вредан 1,25 милиона евра, а очекује се да ће радови бити завршени у августу наредне године.

Д. Р.

САЈАМ ЗАПОШЉАВАЊА У УЖИЦУ

Машинци и металци

Национална служба за запошљавање организовала је у холу Народног позоришта у Ужицу Десети сајам запошљавања на коме су послодавци исказали потребу за попуњавање око 360 слободних радних места. На сајму се окупио велики број незапослених из ужичког краја, што је доказ да је овде велика потражња за послом, али и потврда све већег поверења у овакав модеран и директан начин комуникације са послодавцима.

Послодавци су највеће интересовање показали за раднике машинске и металске струке, затим за електро, текстилну, угоститељску, прехранбену, економску и грађевинску струку, али и за знатан број саветника и агената продаје осигурања и сличних услуга. Већином су то уговори на одређено време, а највећи број оних који су тражили посао били су млади са евиденције Националне службе за запошљавање, затим они који су технолошки вишак у својим фирмама, али и запослени који желе да промене радно место и послодавца.

М. П.

У СОМБОРУ ЦЕНТРАЛНА ВОЈВОЂАНСКА ПРОСЛАВА СВЕТСКОГ ДАНА СЕОСКИХ ЖЕНА

Жене из 135 сеоских удружења из 38 војвођанских места излагале су своје радове и представиле своја умећа на централној овогодишњој прослави Међународног дана сеоских жена, 15. октобра, у хали Мостонга у Сомбору. Манифестацију су организовали Влада Војводине, Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова, Завод за равноправност полова и град Сомбор.

На прослави је представљена „Изложба стваралаштва жена на селу у Војводини“, која је суптилно одсликала стваралачке могућности и производе сеоских жена. Ту су, пре свега, изложене традиционалне рукотворине овог поднебља, као и производи старих заната који су верно приказали традицију и богато културно наслеђе војвођанског вишенационалног амбијента. Изложба је била проткана и тематским садржајима: концертом женских фолклорних група, изложбом фотографија „Жене на селу у Војводини“, као и изложбом ликовног стваралаштва сеоских жена. Објављени су и резултати истраживања о положају жена на селу у Војводини, а врло запажен је био и округли сто „Жене на селу – политике и праксе“.

Елан и ведрина којима су учеснице зрачиле на све присутне, ипак нису помогли да нестане утисак о њиховом тешком положају у нашем друштву. Он је највише исказан у нижем нивоу образовања, мањој запослености, слабијем приступу ресурсима, а често и у различитим облицима дискриминације овог дела нашег становништва. Незавидан положај сеоских жена у нашем друштву кратко је илустровао и др Бојан Пајтић, председник Владе Војводине, отварајући поменути манифестацију:

– Наше патријархално друштво је годинама било неправедно према женском делу популације. Када статистички сагледамо овај

Жене највећи произвођачи хране

Наступ жена из Араца

Поносне на признања

Штанд жена са Банстола

проблем, данас више од 60 посто хране на селу производе жене, а, наспрот томе, власнице су свега два одсто непокретности.

У циљу побољшања положаја војвођанских сеоских жена Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова до

сада је омогућио разне врсте обука за више од 3.000 полазница, а постарали су се и да жене, током лањске године, остваре учешће од 51 процента у укупном броју новозапослених лица у Војводини. Секретаријат је подржао и рад и регистрацију око 400 женских удружења, од којих је 270 из војвођанских села. Мирослав Васин, покрајински секретар за рад, запошљавање и равноправност полова најавио је да ће овај секретаријат до краја године доделити и информатичку опрему за 100 удружења сеоских жена, а започео се и са поделом етно-кућица, као пунктова у којима ће ове жене, у местима која бележе већу туристичку посету у Војводини, моћи да продају сувенире и своје рукотворине.

Мирјана Хемун, породични пензионер, председница Удружења жена са Банстола, каже да су оне већ поднеле захтев да им се додели један компјутер, и очекују да ће га ускоро и добити. Њихово удружење, које чини двадесет жена, а које је основано пре 18 месеци, већ скупља прве плодове вредног рада, јер су на Међународном пољопривредном сајму у Новом Саду добиле велику златну медаљу за квалитет свог прехранбеног производа „Скочко“.

И жене из Удружења „Вредне руке“ из Српског Итебеја већ су аплицирале за један рачунар из поменутог програма. Ката Никовић, учитељица у пензији, иначе председница овог удружења, каже да су задовољне и досадашњом сарадњом са ресорним Секретаријатом, пошто су уз њихову финансијску подршку у септембру у свом месту организовале „Банатску тестијаду“.

Осим бројних гостију, сомборску манифестацију на којој су сеоске жене представиле своје стваралаштво, посетили су и Саша Драгин, министар пољопривреде, Гордана Чомић, потпредседник Народне скупштине, и Немања Делић, градоначелник Сомбора.

Мирослав Мектеровић

Брига за потребе старијих

Покрајински секретаријат за социјалну политику и демографију помогао је са више од 680.000 динара реализацију пројекта Геронтолошког центра Суботица за опремање четири геронтолошка клуба у суботичким месним заједницама. Један од њих, Геронтолошки клуб „Зорка“, у истоименој месној заједници, налази се у новом вишенаменском објекту, чију је изградњу финансирао Фонд за капитална улагања Војводине.

Ненад Иванишевић, директор Геронтолошког центра Суботица, приликом свечаног отварања овог објекта социјалне заштите старих, у другој половини октобра, изразио је очекивање да ће најмање две стотине бака и дека бити његови чланови. С друге стране, Геронтолошки центар је спреман да толиком броју најстаријих суграђана са територије МЗ Зорка пружи стандардне услуге, које се пружају и у осталих седам досад отворених клубова, као што су кување топлог obroка, прање и пеглање веша и медицинске услуге.

Према речима директора Иванишевића, суштина пројекта, по којем ће у Суботици бити отворено укупно 30 геронтолошких клубова, јесте у томе да ће они бити мали регионални центри за негу, односно места на којима ће се детектовати социјалне и здравствене потребе најстаријих суграђана.

Новка Мојић, покрајински секретар за социјалну политику и

демографију, изјавила је да Геронтолошки центар Суботица предњачи у области социјалне бриге о старима, о чему говори и награда ресорног републичког министарства.

Саша Вучинић, градоначелник Суботице, Бела Јурковић, потпредседник Савеза пензионера Војводине и председник Општинског удружења пензионера Суботице, и Екрем Бе-

ћиревић, председник Месне организације пензионера у МЗ Зорка, задовољни су што ће њихови најстарији суграђани из овог дела Суботице сада имати свој кутак где ће моћи да се друже, окупљају и раде у интересу пензионера и старих, под надзором и бригом Геронтолошког центра Суботица.

Мирослав Мектеровић

ИЗЛОЖБА У ШАПЦУ

Старе али веште руке

Изложба радова корисника Геронтолошког центра Шабац отворена је у простору Геронтолошког клуба. Посетиоци имају прилику да виде, али и да купе предмете од вуне, конца, платна, дрвета... Све је урађено у оквиру радне терапије, а средства која се добију продајом ових предмета послужиће да се набави материјал за рад. Како каже радни терапеут, Драга Ђирић, радну терапију упражњава шездесетак корисника Центра и сви они су са понеки радом заступљени на изложби.

У просторији за радну терапију, уочи отварања изложбе, затекли смо Милену Бошковић (58) и Живку Аксентијевић (70), које су завршавале своје радове.

Како рече Драга Ђирић, Милена је једна од најактивнијих корисника на радној терапији. И не само на радној терапији, ова дама је активна и у спортској, музичкој, ликовној секцији. Где год се нешто ради, она је прва.

– Моја болест гризе мене, али и ја гризем њу. Не дам да ме савлада. Не могу да до-

зволим себи да се упарложим и ништа не радим. И док сам била запослена трудила сам се да дајем пун допринос производњи. Што сам активнија, све недаће овог живота лакше подносим – каже Милена.

Живка Аксентијевић каже да од малих ногу штрика, тка, преде, везе...

– У шабачком Геронтолошком центру сам од пре годину дана и да сам знала како је лепо и како запослени у Центру лепо брину о корисницима, дошла бих још пре тридесетак година. Иначе,

ја сам родом из Севојна код Ужица, али овде сам као код куће. Дошла сам болесна, а сада сам скоро потпуно здрава – прича Живка.

Када је у питању радна терапија која има за циљ да очува радну способност и виталност човека, и радни терапеути и корисници Центра истичу да би могло да буде више материјала. Самим тим и више људи би се укључило у овакав рад. Али, да би се то постигло неопходна је помоћ добрих људи.

Б. Р.

МЕЂУНАРОДНИ ДАН СЕОСКИХ ЖЕНА

Вредне и креативне

Ове године, по други пут, Влада АП Војводине обележила је Међународни дан сеоских жена који се празнује 15. октобра. Централна манифестација организована је у Сомбору, у којем се окупио велики број жена из свих крајева Покрајине. За изложбу

најава будуће стратегије за унапређење услова живота жена на селу.

На манифестацији у Сомбору учествовале су и жене из Бешенова, села у сремскомитровачкој општини, које су недавно обележиле годину дана рада свог удружења „Бешеновке“. Бешеновке не пропу-

оно што муж и ја можемо сами да урадимо. Ја сам оптимиста, али ипак нисам задовољна својим животом на селу, јер овде нема дома културе нити кафића за нашу децу.

И Нада Лаћарац из овог места заједно са супругом бави се пољопривредом.

Мира Микић

Нада Лаћарац

стваралаштва сеоских жена, која је одржана у сомборској Градској хали „Мостонг“, пријављено је близу 130 женских сеоских удружења из четрдесетак војвођанских општина.

– Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова и Завод за равноправност полова су, као и претходне године, били носиоци програма манифестације. Поред изложбених штандова који су огледало изузетних стваралачких потенцијала сеоских жена, у програму је био и концерт женских фолклорних група из Куцуре, Бачког Моноштора, Торка, Чоке, Качарева, Тавакута, Старе Пазове, Инђије, Арадца и Сивца, на којем је представљен културно-уметнички дOMET сеоских жена – каже Весна Шижачки, директорка Завода за равноправност полова.

У склопу обележавања њиховог дана организован је и Округли сто „Жене на селу – политике и праксе“, као мала ретроспектива афирмативних програма и посебних мера намењених женама из сеоских средина у Војводини, и као

штају манифестације на којима могу да представе своје рукотворине. Многе од њих нису задовољне животом на селу.

– Завршила сам средњу економску школу, али нисам имала среће да радим и докажем се као запослене жене у граду – каже Мира Микић из Бешенова, која са супругом обрађује 25 катастарских јутара земље, вози кола и трактор и стално је у покрету. – Супруг је остао без посла тако да сада производимо соју, кукуруз и пшеницу, товимо стоку, имамо нови засад шљива, 230 стабала јабуке и брескве, а доскора смо гајили парадајз и краставце. Наднице за раднике су високе, па ћемо убудуће производити само

– Нисам задовољна, жене у селу су у неравноправном положају у односу на запослене жене у граду, а нисмо мање способне од њих – истиче Нада. – Мало сам кивна због тога јер знам да ми више труда уложимо у животу, а нисмо „ни на небу ни на земљи“. Не желим луксуз, него само нормално да живимо муж и ја. Он је радио у задрузи док се није распао, а сада живимо од производње основних ратарских култура, имамо виноград и бостан, 10 крмача, живину, ћуриће и пилиће. Али, цаба и новац ако човек није срећан. Деца ме усрећују. Син је ветеринар и живи у Новом Саду, а ћерка се удала за познатог одбојкаша и са њим је

Равноправне само у раду

У Крагујевцу је први пут обележен Дан жена на селу. Светски дан жена на селу установљен је 15. октобра 1995. године на четвртој Светској конференцији жена Уједињених нација у Пекингу. Циљ обележавања овог датума је да се унапреди положај жена на селу, да се нагласи важна улога коју жене имају у обезбеђивању светске производње хране и њихов равноправан приступ и потпуно учешће у структурама власти, као и да се учине

пропутовала пола света. Због тога сам задовољна, јер је она надокнадила моје седење код куће и видела све оно што ја никада нећу.

Жене у Бешенову су, иначе, веома креативне, праве сувенире, штрикају, хеклају и месе колаче. Друже се и учествују на многим манифестацијама где освајају признања за етно поставке и своје рукотворине. Кажу да имају добро удружење које их окупља, саме су тапацирале клупе и столице за чекаоницу у сеоској амбуланти и окречиле учионице у школи.

и 10 година, ради у башти, на њиви и храни стоку.

– Имамо 2,5 катастарских јутара земље а мој посао је, док муж ради, да храним два бика, три крмаче и 50 кокошака и да свакодневно, као и друге жене, припремам доручак, ручак и вечеру. Поврће које сам произвела, паприку, лук и парадајз продала сам на улици, испред куће, људима који аутомобилима пролазе кроз наше село. Све што имам продам крај пута, дам јефтиније него што је на пијаци, али не морам да идем у Руму. Знам да кречим, па и тако зарадим неки

праве сувенире, те да будућим гостима понуде нешто аутентично из Срема – вели Санда Кљештановић, саветодавка у ПСС „Рума“.

Велику помоћ женама пружа и Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова.

– Прошла година је била „Година сеоских жена“, током које смо регистровали 400 удружења, а обучили смо и велики број жена да праве сувенире и пишу пројекте, јер оне преузимају водећу улогу у својим срединама. Наш циљ је да омогућимо женама да имају материјалне

Весна Шијачки

Верица Исаковић

Слично за „Глас осигураника“ говоре и жене из шидске општине, трговац Снежана Вуковац и домаћица Оливера Јовановић из Вишњићева.

Снежана и Оливера напомињу да већ 25 година у Вишњићеву постоји актив жена тако да често учествују на манифестацијама на којима се представља женско стваралаштво. У сали Ловачког дома у Вишњићеву понекад се окупе жене из тог села, затим из Сремске Раче, Босута, Моровића и Шида, и потруде се да уз музику саме себи направе угођај.

И Верица Исаковић из Краљеваца, села у румској општини, пуна је енергије, са супругом подиже троје деце од 17, 13

динар. Али, уз сав посао стигнем и да гледам ТВ и да идем на пилатес у нашем селу – каже Верица, ведрa и весела домаћица којој ништа није тешко и која се не жали.

Женама у неколико сремских општина велику подршку пружа Пољопривредна стручна служба „Рума“.

– Наша идеја је да подстакнемо жене на селу да то што произведу науче да упакују и пласирају потрошачима. Моја жеља је да органска храна која се производи на селу буде један од туристичких садржаја у понуди Срема. Ми покушавамо да подстакнемо жене да развију тај део агротуризма – да пакују храну и

користе од свог рада. Све рукотворине сеоских жена продају се на петнаест најфреквентнијих места у Војводини – каже Мирослав Васин, покрајински секретар за рад, запошљавање и равноправност полова.

За разлику од млађих жена, две пензионерке са којима смо разговарали задовољне су својим животом. Слободанка Анђелић из Вогња, села у румској општини, истиче да размишља позитивно и да се труди да јој сваки дан буде леп, а посебну радост јој причињава унук својом пажњом и љубављу. Мира Јеврић из Јаска, села у иришкој општини, живи сама и од пензије може себи да приушти све што пожели.

– Спремила сам зимницу и нанизала паприку, тако да сада штрикам. Имам две ћерке и сина који живе у Сремској Митровици и Сремској Каменици. Они се лепо слажу што ме чини срећном. Ћерка има кућу у Кумбору, па сам била летос тамо три недеље и шетала крај мора. Ја сам увек насмејана и никада не мислим „црно“, што препоручујем и другим женама које живе на селу – каже ова пензионерка.

Д. Р.

видљивим њихове потребе и могућности у креирању развојне политике села.

Жене на селу имају равноправну позицију када је реч о раду, али немају равноправну позицију када је реч о развоју политике која се односи на сеоску производњу. О важности улоге жена на селу говори и чињеница да на сеоским подручјима живи 1,6 милијарди жена, што представља значајан део укупне светске популације. У производњи хране учествује шездесет до осамдесет одсто жена, а свега два досто поседује земљу, док свега један проценат остварује зараду и приход у пољопривреди.

М. С.

РЕХАБИЛИТАЦИЈА НАКОН МОЖДАНОГ УДАРА

Неопходна помоћ породице и околине

По некој грубој процени, трећина преживелих има лак функционални дефицит (и углавном не долазе на рехабилитацију), једну трећину „задеси“ средње тешка онеспособљеност, док трећина остаје зависна од помоћи и неге друге особе, што није нимало лако за породицу – увек страдају три генерације

Цереброваскуларна болест и њена најдраматичнија форма испољавања – цереброваскуларни инсулт, у народу познатији као шлог, одавно је позната у медицини због велике учесталости, различитих узрока, драматичних симптома, неизвесног исхода и инвалидитете

Др Мирјана Савић

та који оставља за собом, али и као обољење „резервисано“ за људе старијег животног доба. Последњих година, међутим, бележи се све већи број радно активних становника који, због једног или више фактора ризика, постају жртве можданог удара и најчешће неспособни за даљи рад и привређивање.

О томе је, на недавном одржаном Саветовању лекара вештака Фонда ПИО у Ба-

њи Јунаковић, говорила др Мирјана Савић, специјалиста физикалне медицине и рехабилитације на Клиници за медицинску рехабилитацију Клиничког центра Нови Сад.

Помажући више од две деценије пацијентима у прихватању новонасталога стања, рехабилитацији и враћању у што природније токове, др Савић се често сусретала са њиховим бројним питањима, дилемама, страховима, али и са

жељом и упорношћу да, колико год је могуће, активно учествују у свом функционалном оспособљавању. И чланови њихових породица, као веома важна карика у процесу рехабилитације, увек постављају питања која траже стручне, компетентне одговоре.

Захваљујући сталној комуникацији лекара и стручног тима са пацијентима и њиховим породицама, др Мирјана Савић је припремила и, у са-

Шта је шлог и како се дешава

Шлог је оштећење дела мозга које настаје када је снабдевање тог дела мозга крвљу изненада прекинуто. Кисеоник и хранљиви састојци који одржавају нормалне функције мозга нису присутни, те долази до оштећења тог дела мозга, због чега оболевају делови тела које оштећени део мозга контролише.

Снабдевање мозга крвљу бива прекинуто када се артерије сузе и блокирају даљи проток крви, што се дешава због: високог крвног притиска, пушења, повишеног шећера у крви, поремећаја ритма рада срчаног мишића, повишене масноће у крви, гојазности, физичке неактивности и прекомерног конзумирања алкохола, што су и најчешћи фактори ризика на које можемо да утичемо.

Мождани удар може уследити и када једна од артерија мозга, због високог притиска у њој, пукне те се крв излије. Повишен крвни притисак сматра се, иначе, најчешћим фактором ризика. Он „не боли“, па га многи и не сматрају болешћу, не контролишу, и не узимају неопходну терапију. Ту је превентивна улога лекара у примарној здравственој заштити најважнија.

Крвни угрушак из срца, ако је оболели од шлога имао неко срчано обољење, може да буде слободан и да путује кроз артерије. Ако стигне до мозга и заглави се у малој артерији, блокираће даљи проток крви и узроковати оштећење мозга.

Тумор, инфекције или оток мозга такође могу бити узрочници можданог удара.

Не треба занемарити ни стрес, који је међу факторима ризика све значајнији, поготово међу радно активним људима.

радњи са издавачком кућом „Прометеј“, публиковала приручник за оболеле и чланове њихових породица, под називом „Мождани удар“.

Овај једноставним речима написан здравствени водич подељен је у кратка поглавља. На првим странама ауторка даје најчешћу слику пацијената који су преживели мождани удар:

„Последице код преживелих веома су тешке. Оболели и чланови њихових породица могу бити потпуно поражени нагло насталим сметњом проузрокованим гашењем или измењеношћу бројних телесних и менталних способности. Многи болесници постају зависни од друге особе и већина их је хендикепрана (у мањој или већој мери) при обављању свакодневних, професионалних, брачних и родитељских активности. Зато је становништву неопходно дати што више информација о овој болести, не само о лечењу, него превасходно о превенцији“.

О савременом приступу у рехабилитацији ових болесника др Савић каже:

– Важна улога целог тима који се бави рехабилитацијом јесте да кажемо пацијенту шта му се и због чега десило, и какве су му прогнозе. Степен одузетости сигурно ће зависити од величине лезије – што је веће оштећење, лошије су прогнозе. Ако стигнемо до пацијента у раној фази, можемо спречити ране компликације и настанак следећег можданог удара. Статистика каже да трећина људи умре након можданог удара. По некој грубој процени, трећина преживелих има лак функционални дефицит (и углавном не долазе на рехабилитацију), једну трећину „задеси“ средње тешка онеспособљеност, док трећина остаје зависна од помоћи и неге друге особе, што није нимало лако за породицу – увек страдају три генерације. Ако имамо старију особу – њихова деца и унучи; ако је пацијент средње животне доби – његови родитељи и деца, а најгора је варијанта

кад млади добију мождани удар, па о њима брину родитељи и баке и деке. Многи људи немају породицу али, срећом, помажу комшије, или болесници буду смештени у установе. Зато мождани удар, према дефиницији Светске здравствене организације, припада групи социјалних болести – подсећа докторка Савић.

Пошто већина након шлога има дефицит у једном или више подручја (кретању, самозбрињавању, свакодневним активностима, комуникацији – говору, читању, писању, рачунању, спознајним функцијама, контроли мокраћне бешике и дебелог црева, исхрани, емотивном стању и социјалним потребама), за сваког пацијента прави се индивидуални план рехабилитације. Постављање (реалних) циљева усмерено је на функционално оспособљавање у коме учествују лекар, оболели, остали чланови мултидисциплинарног тима, и чланови породице као изузетно значајни у процесу рехабилитације.

Велики део овог веома корисног приручника посвећен је упорности у опоравку корак по корак. У њему се говори о пружању неге код куће, о памћењу и решавању проблема, комуникацији, променама у понашању и карактеру, осећању утучености – депресији после

Проблеми у комуникацији

По речима др Мирјане Савић, дефицити се најчешће рестаурирају после три месеца од шлога, када углавном имамо праву слику. – Када је реч о комуникацији, присутни су различити проблеми: пацијент може да буде функционално изванредан, али је оштећење на месту функција одговорних за говор и остале невербалне канале комуникације. Човек може све да разуме, а ништа не може да каже, што је боља варијанта; може да вас ништа не разуме, и да прича речи које не разумете, без смисла – то се не може рехабилитовати; постоји поремећај артикулације (ако су оштећени нерви који инервишу говорни апарат) – пацијент нема добру артикулацију, али се можемо добро споразумети. Он ће имати и проблем гутања, нарочито течне хране, те мора да пије помало и сагнуте главе, да му течност не би улетела у душник. Не треба викати при обраћању јер болесници нису глуви, него им треба говорити једноставне реченице – субјекат, предикат и евентуално још једну реч у налогу шта треба да раде, поготово ако то подразумева више радњи. Ако имате пацијента који се потпуно опоравио од шлога али не уме да барата новцем, он не може живети сам – како ће ићи у набавку, плаћати рачуне...

шлога, болу, проблемима гутања и правилној исхрани, о улози оболелог у породици, сексуалном и друштвеном животу, возњи аутомобилом и евентуалном повратку на посао ... **Ика Митровић**

ДОМ ЗДРАВЉА
КРАГУЈЕВАЦ

Признање за квалитет

Крагујевачки Дом здравља је у области унапређења квалитета здравствене заштите проглашен за најбољу институцију у Србији. Признање које додељује Министарство здравља стигло је у правом тренутку јер је ова здравствена установа у процесу акредитације.

Процес унапређења квалитета рада дома здравља, болница и апотека Министарство прати већ шест година. Дом здравља Крагујевац је на првом месту у рангу установа које покривају више од педесет хиљада становника. За овакво признање заслужни су сви запослени, али и корисници услуга, јер је више од осамдесет одсто пацијената позитивно оценило рад ове установе.

У Дому здравља Крагујевац кажу да су и даље отворени за све предлоге и сугестије корисни-

ка здравствених услуга, али и својих запослених и додају да ово значајно признање ствара додатну обавезу да се настави са процесом побољшања квалитета услуга. С тим у вези, а на основу примедба пацијената, у току је израда програма за ефикасније заказивање прегледа телефоном и краће чекање на преглед.

М. Сантрач

Јесење посластице са бакине трпезе

Салчићи

Време припреме: 120 минута

Састојци: 300 г сала, 400 г брашна, два жуманца, 200 мл белог вина, кесица сувог квасца (7 г), кашичица соли, шећер у праху, мармелада (по жељи).

Припрема: Сало добро очистити од жилица, самлети на машини за месо и оставити у фрижидеру најмање три сата. Брашно просејати, додати квасац, со, умућена жуманца, бело вино и замесити мекше тесто. Тесто месити 10 минута (руком), при томе на руку наносити брашно (ово брашно није наведено у материјалу) и постепено га посипати по дасци на којој се меси. Развити кору дебљине један сантиметар и премазати је четвртином сала. Пресавити премазано тесто у облику књиге и оставити пет минута да стоји. Поступак поновити још три пута, све док има сала. После последњег премазивања и одмарања, развити кору и сећи квадрате 10x10 цм. По средини сваког квадрата нанети мало пекмеца (кајсија, шипак или по жељи), пресавити квадрат као малу књигу и ставити у плех обложен папиром за печење. Пећи на 220 степени око 15 минута. Смањити температуру на 200 степени и наставити с печењем још 5-7 минута. Печене, још вруће салчиће уваљати или посути шећером у праху.

Јабуре у шлафроку

Време припреме: 45 минута

Састојци: 100 мл уља, један лимун, четири јабуке, 150 г брашна, мало лимунове коре, 175 мл белог вина, три кашике уља, три јајета.

Припрема: Одвојити жуманца од беланаца и направити снег од беланаца.

Додати три жуманца и промешати. Затим додати уље и вино. Постепено додати брашно и на крају наредану кору лимуна.

Када је смеша за поховање готова, издубити три јабуке, очистити их од семенки, па исећи на колутове дебљине два сантиметра. Колутове ставити у посебну посуду и прелити лимуновим соком (лимунов сок спречава да јабуке потамне).

У дубљој посуди или фритези загрејати уље. Уваљати јабуке у припремљено тесто, па их пржити на врелом уљу око пет минута. После пржења колутиће оставити на папирном убрусу или салвети да се мало оcede да би се одстранио вишак уља.

Напомена: Поспите јабуке шећером у праху и кашичицом цимета или их прелијте медом. Служите их топле.

Колач од дуња

Време припреме: 45 минута

Састојци: три јајета, 100 г шећера, 400 г брашна, пола кесице прашка за пециво, ванилин шећер, 2,5 дл уља, три крупне дуње, једна већа кашика киселе павлаке или милерама, кашичица цимета, кора од једног лимуна.

Припрема: Дуње очистити, исећи на коцке и кувати. Кад постану меке, оце-

дити их од воде и охладити, а потом од њих направити пире.

Добро умутити јаја са шећером, додати брашно, прашак за пециво, ванилин шећер, цимет и наредану кору лимуна. Затим додати уље и кашику павлаке, а на крају и пире од дуња.

Сипати смесу у корпице за печење или у подмазан плех величине 10x20 цм.

Пећи на 200 степени око пола сата. Готов колач посути прах шећером.

Старинска торта са вином

Време припреме: 30 минута

Састојци: два дл белог вина, 12 кашика брашна, два дл уља, три кашике шећера, три пуне кашике меда, кафена кашичица соде бикарбоне, мало каранфилића, цимета, мускатног орашчића, лимунове коре, прах шећер за посипање и неколико кашика џема по избору.

Припрема: Умутити вино, уље, шећер и мед, додати зачине и соду бикарбону па полако усугути брашно. Тесто треба да је житко.

Обложити плех папиром за печење и загрејати рерну на 200 степени, а када је рерна угрејана смањити температуру на 180 степени и пећи двадесетак минута. Врућу тарту премазати џемом. Кад се торта охлади и направи корица од пекмеца, посути прах шећером.

Напомена: Тарту можете пресећи на пола, између премазати џемом, а одозго само посути шећером у праху. Ако се одлучите за ову варијанту, пре него што пресечете колач, сачекајте да се добро охлади.

Припремила: С. С.

ЈУБИЛАРНИ 25. „ДАНИ ЛУДАЈЕ“ У КИКИНДИ

Рекорди и добра организација

Привредно-туристичка манифестација „Дани лудаје“ у Кикинди протекла је у знаку јубилеја и оборених рекорда – најтежа бундева досегла је 288,3 килограма, читавих 35,3 кг више од досадашњег рекордера, а најдужи врх од 266 центиметара надвисио је претходни за 16 цм. Одгајивач најтежег плода и освајач прве награде је Милан

Десница из Савиног Села код Врбаса. Првопласирани такмичар у дужини вргова је Золтан Елек из Темерина који је свој производ довезао упакован у олук да се не би сломио при транспорту.

Ипак, врхунски резултати одгајивача тикава остали су у другом плану у односу на садржаје које је објединила Туристичка организација Кикинде, но-

силац овог пројекта, сарађујући успешно са осталим установама у овој севернобанатској општини. Оно што је најбитније – први пут током четврт века одржавања ове манифестације остварени приходи су покрили начињене трошкове. Значајно је и то што је Туристички савез Кикинде успоставио сарадњу са сродним асоцијацијама у Темишвару (Румунија), Би-хаћу (БиХ) и Шентјуру

Џиновски плодови за такмичење

(Словенија). У том словеначком месту одржани су четврти пут дани тикава, по узору на кикиндске. Ове две општине повезују и локалне средње школе у оквиру кампа Унеска.

На „Данима лудаје“ су и гости из иностранства добили прилику да у Европском кутку промовишу своју туристичку понуду. Традиционални „Банатски фруштук“ изнео је на трпезу обиље разноврсних јела справљених од лудаје а учествовали су и кулинару са стране.

Предшколци и основци такође су показали своја умећа у славу плода равнице – бундеве, а нису изостале ни музичке и ликовне приредбе.

Сава Завишић

На „Банатском фруштуку“

ДОМАЋА РАДИНОСТ – ШАНСА ЗА ПОСАО

Тајне ретких заната

У Месној заједници „Петровац“ у Крагујевцу жене које нису запослене добиле су прилику да се обуче за израду ручних радова – веза и златова. То је део програма који се реализује у више градова Србије с циљем да се повећају могућности запошљавања.

Пројекат обуке води Удружење „Етно мрежа“ из Београда, у сарадњи са Националном службом за запошљавање и уз финансијску подршку Министарства економије и регионалног развоја.

Жене које су без запослења већ више од двадесет година похађају обуку за израду ручних радова у традиционалној техници „пустовање“. Са за-

видним стрпљењем и често уметничким даром оне улазе у тајне ретких заната – како да обраде вуну и припреме је за израду украсних или одевних предмета. Овај занат биће за све њих злата вредан јер им даје могућност да се удруже и започну сопствени посао израде етно предмета.

Иначе, „Етно мрежа“ окупља петнаест удружења и задруга из Србије. Радионице, организоване широм наше земље, похађа више од 250 незапослених жена из 23 града. Планирано је да радови настали у оквиру ових радионица буду представљени на етно изложби у Крагујевцу.

Милош Сантрач

Пустовање

ГЛОБАЛНИ ДЕМОГРАФСКИ ТРЕНДОВИ

Будућност је сада

То што су Французи недељама на улицама покушавали да спрече доношење новог закона о пензијском систему који је неповољнији од претходног, што је Британија увела оштре мере унутрашње штедње, што Грчка већ скоро годину дана радикално стеже каиш и што су фискалне невоље преокупација влада на свим меридијанима, није тренутни стицај околности, већ резултат једног тренда чији су корени у друштву, па на неки начин и у ходу цивилизације. Резултат, пре свега, демографских промена које нису од јуче и које остављају дубок траг у свим друштвима и појединачним економијама, утичући и на глобална кретања у целини.

Ово је основна теза средином октобра објављене студије америчког Института за стратешка и међународна истраживања чије је седиште у Вашингтону. Студија је посвећена великој демографској трансформацији која се управо збива на планети и која се сажето може описати у две речи: глобално старење.

Глобално старење је, према налазима америчких експерата, резултат укрштања два демографска процеса. Први је опадајућа плодност: на свет долази све мање беба и то рапидно смањује удео младих у укупној популацији. Извештај констатира да је са становништва историје не тако давно, пре педесет година, свака разви-

јена земља имала такозвану демографску „стопу замене“ – стопу рађања од 2,1, што је минимум који обезбеђује да се одржава стабилан број становника од једне генерације до друге.

Данас је свака појединачна развијена земља далеко испод тога: Италија и Шпанија, на пример, имају статистичку плодност од 1,4, Немачка и Јапан од 1,3. Број становника ових земаља се међутим како-тако одржава захваљујући сталном приливу имиграната из демографски виталнијих али мање развијених земаља.

Али тренд смањивања броја беба који је почео у развијеном делу планете, није тамо и остао. Испод „стопе замене“ данас је и цела источна Азија – Јапан и Јужна Кореја, где је стопа негативног прираштања међу најдрастичнијим у свету. Слично је и у осталим „азијским тигровима“, земљама којима је брз економски успон донео пораст животног стандарда али и нову реалност – брачни парови, да би тај стандард стекли и очували, немају жеље нити времена да се посвете више него једном детету.

Слично је и у централној и источној Европи, некадашњим социјалистичким земљама (нажалост, и у Србији). Није миомођена ни Русија, чији лидери изјављују да је мали број беба најкрупнији проблем са којим се та земља данас суочава.

Највиталније су, према најновијем извештају Бироа УН за становништво, земље са већинским муслиманским становништвом које донекле поправљају овај глобални дефицит. Понајвише захваљујући њима, број становника света ће до 2040. порастати на нешто више од девет милијарди да би се, по проценама, потом стабилизовао и почео полако да опада.

Други важан демографски фактор због којег је становништво све старије јесте стално продужавање животног доба. На глобалном нивоу, просечан животно век је од 1950. продужен чак за 21 годину, што значи да је за последњих 60 година у том погледу остварен већи напредак него за последњих шест миленијума! Примера ради, данашњи очекивани животно век у Кини је 73 године, док је просечан Кинез 1950. живео само 41 годину. У Мексику тај пораст је 20, а у Јужној Кореји 21 годину.

Када се поменути трендови укрсте, резултат је драматично старење глобалног становништва – и сада будућност света. Тиме се ствара и нова реалност која није постојала кроз историју. Наиме, број становника старијих од 60 година почетком прошлог века ретко где је прелазио четири или пет одсто. У развијеним земљама данас је тај проценат 22, а демографи предвиђају да ће до 2040. нарасти на 31, у Јапану и на преко 40 одсто.

Свет у развоју у том погледу је још знатно „млађи“, али великом брзином сустиже развијени. Већ 2040, која ће бити велика демографска раскрсница, Бразил и Мексико ће, примерице, бити „стари“ као САД.

За групу која ће понети титулу најстарије нације на планети (по просечном животног добу њених грађана) финалисти се већ знају: то су Јужна Кореја, Немачка, Италија и Јапан.

„Глобално старење је много извеснија претња стабилности света од глобалног загревања или глобалног тероризма“, једна је од констатација из документа поменутог вашингтонског Центра. Оставиће последице на све, од радне продуктивности, преко животног стандарда, до глобалне економије. То је и повод за велике полемике и узбуне због ревизије пензијских система јер је извесно да ће сутрашњим пензионерима бити лошије него данашњим. Сви ти системи, којима је неопходан генерални ремонт, постављени су углавном у трећој четвртини прошлог века када је активних радника било много, а пензионера мало.

Данас је ситуација обрнута. Отуда нереди у Француској, али и не само тамо. Нису спокојне ни земље које тек улазе у друштво развијених јер су реални изгледи да ће постати старе пре него што постану богате и успеју да поставе функционалне системе социјалне заштите за најстарије.

Милан Бекин

Додир два Чилеа

Промењена слика
земље доскора
највише
препознатљиве
по Пиночеу,
диктатури
и злочинима

Кроз причу с рударима све смо поново проживљавали, сваки тренутак... Неизвесност, откриће да су живи, спасавање... све ме је то додирнуло као да је мој брат пронађен – изговорила је 13. октобра новинарима ганута, срећна и уплакана 56-годишња Анхелика Палерас. Узбуђен и у сузама био је цео Чиле.

На вест да је успешно окончано нешто што је личило на немогућу мисију, да су сви рудари, њих тридесет тројица, затрпани 69 дана у руднику бакра и злата Сан Хозе, у пустињи Атакама, извучени живи и здрави са дубине од 700 метара, експлозија радости разлегла се од севера до југа најдуже земље на свету.

Али у северњачком градићу Копиако, у непосредној близини рудника, осим олакшања, многи су изнова прошли кроз раздируће подсећање на једно страшно време и трагедију својих породица. У том истом месту у готово истог дана, 17. октобра 1973, Пиночеови егзекутори, припадници злогласног „каравана смрти“, убили су шеснаест мештана, међу њима и Анхеликиног брата Алфонса, а њихова тела бацили у јаму скоро исте дубине као и донедавно рударско склониште, подсетио је „Њујорк тајмс“.

Све досад је овај злочин, један од многих почињених током страховладе војне хунте у Чилеу, био неизбежна одредница уз име Копиака, као што је у остатку света прва асоцијација на сам помен ове

земље била диктатура генерала Аугуста Пиночеа.

Било то добро или лоше, фер или не, али свака земља носи печат неких догађаја или личности који је обележавају и стварају одређену слику о њој знатно дуже од њиховог стварног временског и историјског оквира. Чиле је тако био осуђен на Пиночеа, да живи са његовим жигом много година пошто генерал више није био на власти.

А онда се догодило чудо. Рударска драма и њен срећан расплет изазвали су преокрет у главама обичних људи широм света. Убудуће ће свако помињање Чилеа призвати слику из „Кампа наде“, окупљених породица, пријатеља и званичника на челу са председником, Себастијаном Пињером, и његовом супругом, загрцнутих од неверице и среће, и рудара са тамним наочарима како један по један излазе из спасилачке капсуле извучене из утробе земље.

– Поносан сам што сам Чилеанац – рекао је последњи извучени, шеф смене Луис Урзуа, рапортирајући председнику да је рударска шихта започета 5. августа најзад завршена. Це-

ла нација је била на ногама и сви су певали химну. Звездани тренуци Чилеа и непоновљиви призори изазвали су плимну емоција широм света.

Пренос из Атакаме, чији пејзаж подсећа на Месечев, уживо је посматрало близу милијарду људи што је по опсегу интересовања овај догађај ставило у сам врх откад телевизија постоји.

Велике медијске куће имале су тимове извештача на терену, а незванични рекорд је, чини се, у том погледу поставио Би-Би-Си који је у Атакаму послао екипу од 26 људи, обезбедивши непрекидно 24-часовно извештавање, што је корпорацију коштало више од сто хиљада фунти, а за последицу ће имати смањени буџет и наметнуте мере штедње у покривању неких будућих важних светских збивања.

Непознат, али свакако огроман трошак представљао је и целокупан спасилачки подухват. На питање новинара, по срећном окончању, колико је све то коштало, председник Пињера одговорио је: „Милионе“. „Колико милиона?“ „Много“, било је све што је шеф државе хтео да каже.

За почетак, одлучујућа је била околност што се није одустало од трагања упркос почетним песимистичким проценама кад су изгледи да ће рудари бити лоцирани били минимални. Ангажовање свих потенцијала, упорност, заједништво, посвећеност циљу омогућили су немогуће и учинили да одиста не звучи као фраза да Чиле више није иста земља као пре рударске драме. Њима, спасеним срећницима тек следи привикавање на нови живот, а самом Чилеу предстоје озбиљни послови и радикални потези на унапређењу услова у рудницима и мера безбедности у кључној привредној грани. Беспрекорном операцијом спасавања Чиле је показао да је добро организована и ефикасна земља, али тек треба да прихвати стандарде развијених држава којима има амбицију да се придружи. Са промењеном сликом о себи, приближавање циљу биће лакше, а нема сумње да је на месту доскорашњег „Кампа наде“ у пустињи чилеански туризам добио нову атрактивну тачку.

Д. Драгић

СЕЛО У СРБИЈИ

Од уситњавања до напуштања

На почетку двадесетог века српска пољопривреда, као доминантна привредна грана, била је на дну европске лествице. Земљиште је коришћено изузетно једнострано – углавном за гајење кукуруза и пшенице, техника обраде је била примитивна, вођено је екстензивно сточарство са сталним губљењем квалитета, и нису постајале претпоставке за тржишно оријентисану производњу млека. На прелазу века највећи део сељака земљу је обрађивао дрвеним оруђем. Према подацима Министарства народне привреде Краљевине Србије, 1897. године тек сваки четврти плуг и свака четрнаеста дрљача били су од гвозђа. А то је било већ седамдесетак година после добијања аутономије и разградње османског аграр-

Београду тек три процента (82.500) укупног становништва. Ни у градовима се, наравно, није живело богато.

Забрана продаје робе на селу

Зашто су српски политичари и законодавци и у међуратном периоду спречавали продају сеоских имања? Релативна пренасељеност, висок природни прилив становништва уз низак ниво индустријског развоја који би омогућио да се у градовима настани вишак незапосленог сеоског становништва, вероватни је одговор на то питање. Ти проблеми почеће да се успешније решавају тек са пуним замахом индустријализације (и променама које она доноси) после Другог светског рата. У социјалистичком периоду биће постигнут и висок ниво пољопривредне

Недостатак свеобухватне реформе после добијања аутономије од Османског царства, осим у аграру, огледа се и у ограничавању слободе обављања занатске делатности. Закон о занатима из 1847. године бављење тим послом ограничава само у оквиру и уз дозволу еснафа, а стварање препрека тржишној привреди у трговинском праву доведено је до апсурда забраном продаје занатске робе на селу, као што то прозилази из одредби из 1891. године које допуњују Закон о сеоским дућанима. „Сеоски дућани не могу бити ни у једној општини, ни код цркве нити код манастира, ако та општина, црква или манастир нису удаљени од вароши или варошица на четири сата растојања.“ Или, „у сеоским дућанима се могу продавати

Социјална историја Србије

За писање овог текста коришћени су подаци из књиге Мари-Жанин Чалић: „Социјална историја Србије 1815–1941: Успорени напредак у индустријализацији“, која је 1994. објављена у Минхену на немачком језику, а код нас преведена 2004. године. Ова изузетна историографска књига написана је на основу обимне изворне грађе и литературе и пружа јединствен антрополошки, демографски, економски и социјални поглед на српску историју грађанског доба.

Из ових примера може се закључити да је српски развојни пут из традиционалног у модерно друштво ишао другачијим правцем од примера других земаља западне и средње Европе. Спорије, свакако. Али, он се ипак одвијао у другачијим спољним и унутрашњим условима од оних који су владали у земљама које су предводнице индустријализације.

Четвртина села пред гашењем

Србија је сада у фази поновне индустријализације, али и пред императивом подизања продуктивности пољопривредне производње. Четвртина од око 4.600 села у Србији на путу је гашења, док истовремено градови постају пренасељени и без могућности да упосле велики број незапослених свих доба. Изазов друштва је да нађе баланс који ће на најбољи начин ослободити привредне потенцијале. Од избора и обима подстицаја пољопривредним газдинствима зависиће живот у селима будућих генерација. Из познавања искустава успешнијих могу се извући одређене поуке, али за планирање сопственог развоја потребно је и познавање сопствене историје.

Душко Вуксановић

ног уређења. Сиромаштво је било стални пратилац српских сељака а они су чинили највећи број становника на почетку прошлог столећа. У градовима Србије године 1910. живело је тек 13 одсто (257.457), а у

производње на државним поседима, али више од 90 одсто пољопривредног земљишта остаће у уситњеним приватним поседима, као остатком давно започете и незавршене аграрне реформе.

само еспапи и производи који су месним и околним житељима од преке потребе“. Таква ограничења, слично Закону о окућњу, у разним облицима трајала су до тридесетих година 20. века.

ОБЕЛЕЖЕН МЕЂУНАРОДНИ ДАН СЛЕПИХ

Манифестације подршке и помоћи

Низом манифестација и код нас је обележен 15. октобар, Међународни дан слепих. Градска организација слепих у Београду организација слепих је традиционално такмичење у правилном и естетском ходању помоћу белог штапа на коме је учествовало више од тридесет такмичара из Пријеполја, Ужица, Кикинде, Шапца, Београда, као и полазници Школе за ученике оштећеног вида „Вељко Рамадановић“ у Земуну.

Такмичење се одвијало по категоријама – у јуниорској конкуренцији најбољи су били Тамара Билановић, Милош Селаковић и Ана Јовчић, а код кадета Лазар Симић, Јована Булатовић и Лука Булатовић. Душко Сретеновић је победио у сениорској конкуренцији, друго место освојила је Сузана Била, а треће су поделили Немања Радаковић и Жељко Ковачевић. Код ветерана најуспешнији су били Ненад Коцић, Радисав Лазаревић и Драгана Дучић. У вечерњим сатима одржана је свечаност на на којој су уручене награде најуспешнијим такмичарима, као и учесницима књижевног конкурса „Јован Нико-

лић“. За поезију су награђени Весна Радуловић, Александар Сокнић и Будимка Тошић, а за прозу Александар Сокнић и Томислав Сили.

Општинска организација Савеза слепих Палилула и Савез слепих Србије организовали су и округли сто на тему „Стандарди приступачности за слепе“. Четрнаест ученика и студената добило је дејзи плејере, а у Рузвелтовој улици у Београду, на потезу улица Прерадовићеве и Војводе Вука промовисане су рељефне стазе за слепе и слабовиде.

И у Медицинској школи у Београду, где се школују и слепи и слабовиди физиотерапeути, одржана је свечаност на којој је отворен и промовисан посебан информатички кабинет. Како функционише рад на рачунару са говорним програмом на који је прикључен Брајев штампач, демонстрирао је Иван Костов, инструктор обуке, теолог и успешни програмер.

Нада Трифковић, директорка Медицинске школе, захвалила је донаторима – Општини Савски венац и Министарству рада и социјалне политике, који су помогли

Информатички кабинет прилагођен слепима и слабовидима

опремање информатичког кабинета за слепе и слабовиде ученике и тако им омогућили равноправност у образовању. Овај кабинет ће, поред ученика Медицинске школе, моћи да користе сви слепи и слабовиди људи.

– Ово је заједничка акција и пример како локална самоуправа може да сарађује са владом. Општина Савски венац и Министарство рада и социјалне политике обезбедили су ове рачунаре и Брајев штампач, али то је скроман поклон, пре свега да обележимо овај дан и да, нажалост, укажемо на тежак положај особа са инвалидитетом у Србији, посебно особа оштећеног вида – истакао је министар Расим Љајић.

Два највећа проблема са којима се суочавају особе са инвалидитетом код нас су сиромаштво и незапосленост. Више од седамдесет одсто инвалида живи испод линије сиромаштва, а свега тринаест одсто је запослено.

– То су алармантни подаци који указују да морамо учинити додатни напор, а један корак је већ учињен доношењем Закона о запошљавању и професионалној рехабилитацији инвалида. Од маја ове године имамо нешто већи проценат оних који су запослени. Предстоји нам строга примена овог закона који предвиђа санкције за оне послодавце који не запосле одређен број особа са инвалидитетом – нагласио је Љајић.

А. Банић

У БАЊИ БАДАЊИ

Одмаралиште за слепе и слабовиде

Међуопштинска организација слепих и слабовидих Мачванског округа недавно је продала одмаралиште у Кисељаку у Републици Српској и купила објекат у Бањи Бадањи код Шапца. Ради се о згради од преко 200 квадратних метара и шест ари плаца. Наравно, објекат је ваљало прилагодити потребама одмаралишта за слепе и слабовиде, па су у току завршни радови. Одмаралиште ће, поред кухињског простора и два дневна боравка, имати четири спаваће собе са осам лежаја и два санитарна чвора. По-

стоји и спратни део са још 105 квадрата где ће бити још осам лежаја и који ће бити урађен када се обезбеде средства.

– Објекат ће бити спреман да прими прве кориснике на пролеће наредне године. Моћи ће да га користе чланови наше организације, али и слепи и слабовиди из читаве Србије. Посебна погодност је Бања Бадања и њене благодети. За завршетак радова на објекту надамо се да ће помоћ стићи и од Градске управе Шапца, као и од Савеза слепих Србије. Такође, надамо се да ће

помоћи и људи добре воље јер објекат треба и опремити намештајем и другим покућством – каже Лука Младеновић, председник Међуопштинске организације слепих и слабовидих у Шапцу.

Овај објекат пружа могућност за многе активности. Планира се организација припрема за спортске сусрете за чланове Спортског клуба „Чивија“, припреме за шах турнире, али и разне едукације чланства (обука за Брајево писмо, кулинарство, ручне радове...).

Б. Р.

СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

Свечаном академијом уз музичко-сценски приказ под називом „Давно је било то“ и уз присуство многобројних гостију, Општинска организација пензионера Смедеревске Паланке обележила је свој дан и шездесет трећи рођендан. Бираним речима све присутне поздравио је Слободан Б. Пантић, председник паланачких пензионера, који је, између осталог, рекао:

– У протекле шездесет три године Организација пензионера имала је својих успона и падова, али је увек ишла напред и јачала капацитете, тако да сада имамо више од 3.000 чланова, а уз то имамо и своју Стратегију развоја до 2015. године, интернет и блог на коме, поред „Гласа осигураника“ и других писаних медија, обавештавамо ширу јавност о нашем раду. Поред хуманитарног рада на обезбеђивању огрева и основних животних намирница за своје чланове, посебно помажемо болесним и најугроженијим пензионерима и трудимо се да обезбедимо финансијска средства за изградњу дома за стара лица јер за тим постоји потреба. Добри смо и на културном и спортском пољу, а успешну сарадњу имамо и са локалном самоуправом – нагласио је он.

Давно је било то

У музичко-сценском времеплову „Давно је било то“, који је режирала Милунка – Нуна Јовићевић уз кореографију Бранка Милетића, наступили су пензионери песници, глумци, певачи, играчи и трио „Боџи“, подсетивши тако припаднике трећег доба и многобројне госте како се некада играло, певало и какав је био боџемски живот.

Иначе, рођенданском слављу присуствовали су Славолуб Ђурић, председник

Скупштине општине Смедеревска Паланка, Ненад Ристић, заменик, и Љубиша Вулићевић, помоћник председника СО, као и представници организација пензионера из Пожаревца и Велике Планае. По традицији, одржана је и забава коју нису желели да пропусте многобројни пензионери из Пожаревца, Прокупља, Ковина, Младеновца, Велике Планае, Смедерева, Свилајнца, Делиблатске пешчаре и Јагодине.

Сл. Костантиновић

СЕКЦИЈА ЖЕНА КЛУБА ПЕНЗИОНЕРА ИЗ КЊАЖЕВЦА ОБЕЛЕЖИЛА ЛЕП ЈУБИЛЕЈ

Четврт века успешног рада

Секција жена Удружења пензионера у Књажевцу, једна од најактивнијих у Тимочкој крајини, обележила је 25 година рада.

– Свечаност у Клубу пензионера била је прилика да се баци поглед уназад на

четврт века постојања, током ког су наши најстарији суграђани на бројним манифестацијама у земљи и иностранству проносили леп глас о својој вароши – каже Стаљинка – Беба Милић, председник секције.

– Секцију жена су водиле четири председнице, а мени је као петој припала част да је водим од 2007. године и, ево, и у години јубилеја. Свака претходница у нашу секцију је уградила своје знање, хуманост, несебичност, дружељубље, посветивши јој велики део свог слободног времена. Зато је мени остао тежак задатак да постигнем више, да тежим за нечим новим и другачијим – наводи Беба.

Ово је била прилика да се организацијама, институцијама и заслужним појединцима уруче и пригодна признања. Јубилеј је искоришћен и за разговор пензионера из региона о актуелним темама из рада организација. Секције клубова и актива жена округа Зајечар и Бор разматрале су и усвојиле статутарне промене, а говорило се и о новом пословнику.

Богат културни програм подсетио је присутне на традицију дугу четврт века, на време у којем се с великим жаром стварало, дружило и певало.

У томе им је помогао КУД пензионера „Сунчана јесен“ из Књажевца који је извео део свог програма.

Д. Ђорђевић

Цео живот у рударској колонији

Иако је тешко живела и била једна од ретких жена запослених у руднику на Ртњу, ова бака ће за две године напунити стоту

Свој пуни радни век Иконија Николић, којој је деведесет осам година, провела је радећи веома тешке послове у руднику на Ртњу, где су се она и њен супруг доселили тридесетих година прошлог века.

– Тешко смо тада живели, а посла је било једино у руднику. Газдарица Грета, супруга власника Јулијуса Минха, запослила је мог супруга као рудара, а мене узела да обављам остале послове у насељу – прича ова витална старица.

Чистила је канцеларије, издавала опрему рударима,

а најдуже се задржала у вођењу послова на одржавању Соколског дома. Ртањ је био право рударско насеље током прошлог века, све док се рудник није затворио. Повремено је овде бивало и до хиљаду рудара, а имали су најлепши рударски парк у Србији, основну и средњу школу, музичку капелу, биоскоп и много кафана. Рудари су долазили из свих крајева Европе, а најбројнији су били Словенци, Хрвати и Немци.

– Живели смо сви као једна породица, дружили се, радовали, веселили и заједно туговали. Када су рударски ревири затворени, настало је тихо умирање и расељавање насеља – каже бака Иконија.

Она памти и трагичну смрт свог газде Јулијуса и отварање спомен-капеле на врху Ртња, чији остаци и данас сведоче о развоју и успону рудника и многе подсећају на

време када се живело од продаје црног злата.

Од рудника је живела и цела породица Николић, јер је и син Драгиша пошао родитељским стопама. Најпре је завршио средњу школу у насељу, а касније, као јамски електричар, у руднику је провео готово цео радни век.

Од читаве фамилије данас је жива још само бака Иконија, која као и некада станује у рударској колонији. Нема, каже, више чему да се радује, али је још витална и сви се овде надају да ће, упркос тешким пословима у младости, доживети стоту.

Р. Миладиновић

ИЗЛОЖБА У ГЕРОНТОЛОШКОМ ЦЕНТРУ ШАБАЦ

Музеј „Реке пријатељства“

Првог дана октобра, поводом Међународног дана старих и почетка акције „Месец солидарности са старим особама“, у шабачком Геронтолошком центру отворена је изложба слика насталих летос у традиционалној, осмој по реду, сликарској колонији „Река пријатељства“.

У кругу овог Центра у јуну се нашло девет сликара: Гордана Јанков Казимировић, Саша Јеремић, Јелена Чоњагић, Александар Саша Илић Ботуровић, Бранко Јовић, Душко Хацић, Јасмина Љубосављевић, Весна Марковић и Марија Ботуровић, сви чланови Удружења ликовних стваралаца Шапца. Све настале слике, као и ранијих година,

остале су да красе просторије Геронтолошког центра, који их до сада има више од стотину.

Изложбу је отворила Татјана Марковић, виши кустос Народног музеја у Шапцу, која је истакла да је корисно и лепо што оваква идеја траје и показује на који све начин уметност може да изађе из простора атељеа и галерија. Она је посебно изразила задовољство што су ове године у ликовној колонији „Река пријатељства“ учествовали махом млади сликари из Новог Сада, Сремске Митровице и Шапца.

Слободно се може рећи да ће шабачки Геронтолошки центар, што време више

одмиче, све више постајати својеврстан музеј „Реке пријатељства“.

Свечаност отварања изложбе завршена је програмом чланова Културно-уметничког друштва „Чивија“. Насмејана лица деце и младих чланова измамила су топле аплаузе и осмехе старијих. То је био још један доказ да мостови између младих и старих могу бити трајни и чврсти.

Уз месец солидарности, у Геронтолошком центру Шабац су недавно и ученици Основне школе „Ната Јеличић“ извели програм под називом „Ако је веровати баки“, а кориснике овог центра посетили су и активисти градског Црвеног крста.

Б. Р.

ОКОЛИНА ПРИБОЈА ДОБАР ТЕРЕН ЗА ПРОИЗВОДЊУ МЕДА

Пензионер – узоран пчелар

Драган Ивановић, председник Месне организације пензионера Прибој Нови, пчеларством је почео да се бави 1995. године, нешто пре пензионисања. Пчеларство га је одавно привлачило. Међутим, због обавеза на послу па и ван радног времена, није могао да се посвети том хобију. Но, никад није касно, утолико пре ако потомци наставе тамо где је Драган стао.

– Поседујем 30 јаких пчелињих друштава и десетину нуклеуса, од којих два у специјално уређеним храстовим пањевима, што подсећа на природно станиште пчела из којих је настало савремено пчеларење – упознаје нас Драган са својим пчелињаком.

Сваке године прода по пет-шест насељених кошница, нешто због својих потреба а више због жеље пријатеља да

– Кошнице правим сам од старе чамо-вине која се смолари. Поред меда и воска, производим прополис и разне креме на бази меда, затим матице и ројеве за себе и пријатеље – прича Драган који се радо дружи са свим пчеларима – старијим, да од њих увек нешто научи, а млађим, да им пренесе лично искуство.

Редовно присуствује предавањима која организују удружења пчелара. Одлази на сајам пчеларства у Суботици, где му живи и син, затим у Београд, Каменово. Прати часопис „Пчелар“ и друге публикације које обрађују област пчеларства а има и приручну библиотеку познатих аутора пчеларства. Поседује сертификат Савеза пчеларских организација Србије о квалитету меда и Ветеринарског

факултета у Београду о распознавању пчелињих болести, против којих се бори како познатим препаратима, тако и чајевима од пелена и пупољака бора које сам справља.

Овај врсни пчелар биран је у руководство Удружења пчелара у Прибоју. Добитник је признања Златна значка. Овог лета је у свом пчелињаку одржао предавање за пчеларе Прибоја и Рудог.

Драган улаже знање и труд у посао којим се бави. Принос је скроман, што зависи од године, али у сваком случају довољан да подмири његове потребе и потребе пријатеља. За пласман не брине. Све количине су унапред резервисане.

Ђ. Миловановић

их баш Драган упути у тајне пчеларства. Иначе, пчелињак му је био знатно бројнији.

КУРШУМЛИЈА

Пакети за немоћне и болесне

Иако немају довољно средстава, јер је једини извор прихода чланарина, Општинска организација пензионера у Куршумлији завршила је једномесечну акцију доделе пакета основних намирница немоћним и болесним члановима.

– Трудимо се колико можемо да помогнемо нашим члановима. То иде доста тешко јер немамо много пара. Ипак, успели смо да за наше болесне чланове обезбедимо по један пакет са основним намирницама – каже председник куршумлијских пензионера, Миодраг Илић.

Пакете је, у двадесет четири месне организације на градском и сеоском подручју, добило 320 чланова. Овим гестом су посебно били обрадовани пензионери који живе у селима и у тешким условима.

Ж. Д.

КРАГУЈЕВАЦ

Корпа доброте

Организовањем дводневне хуманитарне акције под називом „Корпа доброте“ Црвени крст Крагујевца, Удружење секретарица из овог града и компанија „Рода“ обележили су „Недељу солидарности“ и Међународни дан старих.

„Корпе доброте“ биле су постављене испред мегамаркета „Рода центра“ у Крагујевцу, а купци су, према могућностима, у корпе остављали прехранбене артикле, средства за хигијену или школски прибор. Било је оних који су остављали и новчани прилог.

Од прикупљених артикала биће направљени хуманитарни пакети који ће бити подељени најугроженијим старим особама и њиховим породицама на територији града Крагујевца.

М. С.

БОЉЕВАЦ

За лепши живот у трећем добу

Становништво општине Бољевац спада међу најстарије у Тимочкој крајини – од дванаестак хиљада становника готово трећина су пензионери. Зато је Црвени крст Бољевца и овога пута обележио Међународни дан старих акцијама које треба да помогну особама у трећег добу.

– У просторијама пензионерске организације организовали смо мерење крвног притиска и здравствене прегледе, уз психосоцијалну подршку најстаријима, а током дана солидарности са људима у трећем добу патронажне сестре Дома здравља су обишле и просветне раднике Основне школе „Девета бригада“ и заинтересованима давале здравствене савете – каже Драгица Ковачевић, секретар Одбора Црвеног крста у овој општини. **Р. М.**

СУБОТИЦА

Пензионери железнице на Палићу

Ветерани рада Железница Србије из Шида и Сремске Митровице, као и војни пензионери из Сремске Митровице, обишли су последњег дана септембра, у оквиру организованог излета на Палићко језеро и Суботицу, и чувену ергелу расних коња у Зобнатици, надомак Бачке Тополе.

Након разгледања туристичких садржаја у Зобнатици и кратког предаха уз кафицу, како јавља Предраг Добић, сремски пензионери упутили су се даље, до Суботице где су са тамошњим колегама, железничарима ветеранима, обишли знаменитости овог града најближег Европској унији. Веселом дружењу уз шале и песму на Палићком језеру претходио је „шопинг“ на чувеном суботичком бувљаку, а на крају излета пословично добри домаћини приредили су гостима из Срема ручак у Дому пензионера железничара Суботице. **М. М.**

ТРСТЕНИК

Археолози у Јеринином граду

Завод за заштиту споменика културе из Краљева наставио је истраживања остатака древног Јерининог града у селу Грабовац код Трстеника, према пројекту Министарства културе.

– Истраживања нам је омогућила локална самоуправа на челу са председником општине Трстеник, Стеваном Ђаковићем, и уз помоћ Месне заједнице Грабовац У белешкама путописаца који су пролазили овим крајем помињало се само име овог древног града, али нико није радио археолошка истраживања да би се знало нешто више – каже археолог Марија Марић.

По њеним речима, поред остатака зидина пронађен је и западни бедем који је био потпуно затрпан, као и делови објеката, животињске кости, метални предмети, остаци древних конструкција, новчићи и једна коштана апликација, што све говори да је град постојао. Прецизнији подаци још нису познати, зна се само да је град био активан и да је припадао Левачкој Жупи у периоду од XIII до XV века.

– Помоћ у тронедељним истраживањима пружили су нам, свакодневним присуством и ангажовањем, чланови Удружења „Јеринин град“. Радови су због времена и недостатка материјалних средстава прекинати и наставиће се током идуће године – додала је на крају Марија Марић.

Д. И.

КНИЋ

„Разиграна Гружа“ по девети пут

Под покровитељством општине Кнић, у овој шумадијској варошици одржана је девета међународна фолклорна манифестација „Разиграна Гружа“. На овој својеврсној фолклорној смотри, коју је организовало КУД „Гружа“, учествовало је десет културно-уметничких друштава из земље и иностранства, са око 700 фолклориста.

Након дефилае учесника, у Дому културе у Книћу наступили су ансамбли из Србије, Македоније и Републике Српске. Фолклорни ансамбли деце и омладине наступили су и у суседним варошицама, Гружи и Барама.

Како је гружански крај познат и по својим певачким групама, намера организатора је да ова манифестација наредних година обухвати и старије генерације.

М. С.

ЉУБОВИЈА

Пензионери прославили славу

У празничној атмосфери пуној топлине и доброг расположења љубовијски пензионери су у свом клубу прославили крсну славу Покров пресвете Богородице. Освештење славског колача и жита обавио је свештеник Драган Секулић, прота намесник љубовијски, којем су се придружили Милисав Ђокић, председник Општинске организације пензионера овог места, и пензионери Слободан Михаиловић, Драгољуб Секулић и Радивоје Васић.

Након сечења славског колача уследило је послужење и ручак на коме је било више од педесет пензионера из Љубовије и двадесетак гостију из Крупња, Бање Ковиљаче и Малог Зворника.

М. М.

ШАБАЦ

Уз месец солидарности са старијима

Представници градске управе Шапца и Центра за социјални рад посетили су недавно кориснике Геронтолошког центра, уручили им скромне поклоне и упутили лепу реч која, како стари рекоше, душу разгали.

Заменица градоначелника Шапца, Јасминка Ристивојевић, истакла је да се градска управа труди да људима трећег доба живот учини што лакшим и лепшим. Бранка Давидовић, директорка Центра за социјални рад у овом граду, истакла је да у Геронтолошком центру има 113 њихових корисника и да бригу о њима воде читаве године, а то што раде у октобру покажу и широј јавности.

Директор Геронтолошког центра Шабац, Милан Поповић, захвалио је представницима градске управе и Центра за социјални рад на посети и поклонима.

Б. Р.

РЕКОВАЦ

Библиотека са традицијом

Народна библиотека „Рибникар“ у Рековцу обележила је 82 године од оснивања. Од ове године библиотека ће радити под новим именом – „Др Милован Спасић“, у знак сећања на једног од првих оснивача библиотекарства у Србији, рођеног 1817. године у Рековцу. Милован Спасић је студирао филозофске и политичке науке у Немачкој, где је стекао и титулу доктора. Како је по налогу Попечитељства просвештенија и послат на студије, примљен је у државну службу уз обавезу да уреди и организује рад тек основане библиотеке овог Попечитељства.

Рековачка библиотека располаже завидним књижним фондом од преко 35.000 наслова. Поводом обележавања њеног дана, ученицима првог разреда основне школе из Рековца додељене су чланске карте, приређен је концерт класичне музике и промовисана књига Весне Дедић-Милојевић „Заувек у срцу“. У години јубилеја планирана је и израда веб-сајта библиотеке, као и дигитализација завичајне грађе.

М. С.

ЧАЈЕТИНА

Сва злата Златибора

Библиотека познате и признате, у земљи и иностранству, Специјалне болнице „Чигота“ на Златибору организовала је и ове године књижевни конкурс за најлепшу песму, прозни састав или есеј, у знак сећања на прерано преминулог златиборског песника Михаила Ђуповића. Овогодишња тема била је „Планина – извор здравог живота“, а подтема „Кад процвета Златибор“. На конкурс је стигао велики број радова у којима су аутори из разних крајева Србије преточили у своје саставе импресије о лепотама нашег најпосећенијег планинског туристичког центра.

Прву новчану награду добила је Лејла Мишореп, ученица прибојске гимназије, другу Алекса Ршумовић из Основне школе „Душан Јерковић“ у Ужицу и трећу Ана Чубраковић из исте ужичке школе. Специјална награда додељена је колективу ОШ „Димитрије Туцовић“ на Златибору. **М. П.**

СВИЛАЈНАЦ

Сусрет побратима

Одмах по обнављању старих братских веза између општина Свилајнац и Радовљица у Словенији, то су учиниле и организације пензионера ова два града.

Први су у госте дошли Словенци, а ускоро ће им Свилајнчани узвратити посету.

– Поред сусрета и размене искустава, гостима смо омогућили да посете манастир Манасију и Ресавску пећину и друге знаменитости Ресаве – каже Радиша Алексић, председник ОО пензионера у Свилајнцу.

Алексић је са екипом овог удружења, захваљујући помоћи локалне заједнице, учествовао на Трећој олимпијади спорта, здравља и културе у Сокобањи. У конкуренцији 62 града освојили су треће место у дисциплини штафетно брзо ходање.

У једној у низу активности ове општинске организације током лета и јесени осамдесет пензионера из Свилајнца боравило је у Александровцу поводом „Жупске бербе грожђа“. **Г. З.**

ПРОКУПЉЕ

Миодрагова пита најкукусија

Низом пригодних манифестација, Дом за негу и смештај старих лица у Прокупљу обележио је октобар – месец старих особа. Организована је приредба за кориснике, ученици средњих школа учествовали су на литерарном конкурс који је тема била стари, одржана су спортска такмичења, чланови разних институција били су гости Дома...

По традицији, средином месеца одржана је свечаност на којој су изабране најлепше женске и мушке фризури и најкукусија пита.

По оцени жирија, најлепшу фризуру у конкуренцији жена имале су Сребра Ранђеловић и Добрица Стојиљковић, а код мушкараца Драган Вулић и Драгослав Маринковић.

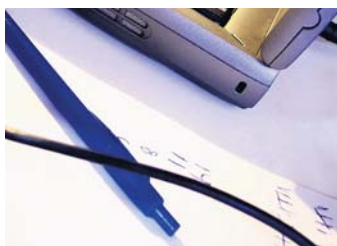
Ове године, за разлику од претходних, уместо погаче корисници су припремали питу. Најкукусија пита била је она коју је припремио Миодраг Петровић. Био је успешнији од свих такмичарки а, помало збуњен, само је рекао да је урадио оно што дуго припрема.

За најбоље уређену собу Дома проглашена је соба Богдана Ђорђевића и Мирославе Динчић, најактивнији корисници су Маринко Новаковић и Милосав Јовичић, најлепши ручни рад имала је Стојна Виријевић. Највише књига из библиотеке прочитала је Радмила Недељковић.

Овој свечаности присуствовало је и мноштво гостију, а Удружење пензионера из Прокупља није дошло празних руку – Доми је уручено 20 пакета са хемијском робом. **Ж. Д.**

ПИШИТЕ НАМ

Драги читаоци,

Ово је простор намењен Вашим писмима. Пишите нам шта Вам се у нашем и Вашем листу допада, а шта би могло да буде боље, шта бисте волели да прочитате или да саопштите другим читаоцима.

Адреса је Булевар уметности 10, 11070 Београд, или електронском поштом, на glasosiguranika@pio.rs

Хумани нека плате

Као вишеструки давалац крви и дугогодишњи председник организације Црвеног крста у Сопоту (волонтерски, без икакве новчане надокнаде за тај рад), осећам дужност и потребу да Вам се обратим. Не због себе лично, већ због свих добровољних давалаца који су крв дали небројено пута за време од око 14 година док сам био на тој дужности. Знам одлично и ко су сви ти људи и колико пута су дали крв и притекли у помоћ онда када је било неопходно, а сада не могу ни лекове који су им потребни да добију без партиципације, као што је раније било омогућено за све добровољне даваоце.

У Дому здравља у Сопоту који је, иначе, почетком ове године проглашен за најбољи ДЗ у Србији, партиципација се даваоцима крви наплаћује за сваку кутију лека. У том дому здравља сам радио 30 година у рачуноводству, па ме је немало изненадила тврдња правне службе овог ДЗ да је то законом прописано.

Правник ДЗ у Сопоту се позива на Закон о здравственом осигурању (Сл. гласник, бр 107/2005, члан 50), затим на Правилник о партиципацији, бр 11/2010 и Правилник о листи лекова, бр 12/2010 којима је прописано плаћање партиципације и за добровољне даваоце крви. Ако је то све тако као што наводи правник Дома здравља у Сопоту, онда је то, по мом мишљењу, велика срамота за законодавца.

Када је требало дати драгоцену течност, то је било хумано и лепо. И још се људи стално позивају да буду хумани и дају крв јер то неком значи живот. И то је тачно и има много оних који се одазивају на ове позиве не очекујући заиста ништа заузврат. Али, ипак, када остаре, када лекови постану саставни део њиховог живота и не могу без њих, зар је у реду да за сваку кутију лека који им олакшава живот плаћају по 50 динара као и сви остали. С поштовањем,

Драгомир Живановић,
Сењска 5, Сопот

Некад и сад

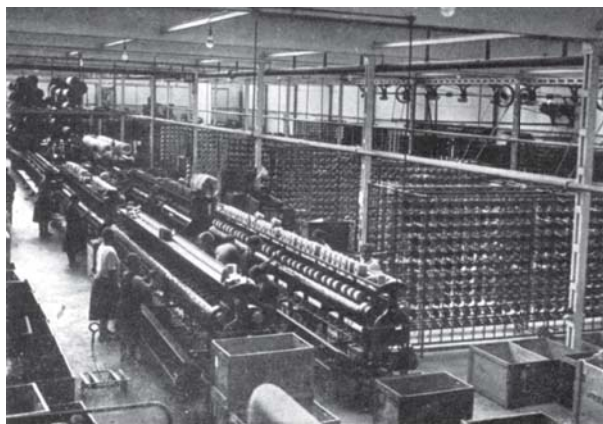
Осигурање дневничара и хонорарних службеника у управи

Одредбом 56 Финансијског закона за године 1932. и 1933. изузета су из обавезе осигурања по Закону о осигурању радника сва лица која се узимају у службу државе као дневничари или хонорарни службеници.

За личне и породичне потпоре ових лица установљен је Потпорни фонд помоћног особља у служби државе, у који његови чланови имају плаћати 5 одсто својих припадљености.

Одредбом 75 Финансијског закона за 1933. и 1934. годину изузети су од обавезе осигурања и сви контрактуални чиновници у служби државе.

(Извештај о пословању Уреда за осигурање радника за 1934. годину, Загреб, 1935)

*Soella tekstilna radionica
Atelier textile bien éclairé et aéré*

Привремени и повремени послови

Уговор о обављању привремених и повремених послова се закључује за обављање послова који су по природи такви да не трају дуже од 120 радних дана у календарској години. Ова врста уговора може да се закључи са незапосленим лицем, запосленим који ради непуно радно време – до пуног радног времена, и са корисником старосне пензије. Пријаве – одјаве М-1ПП подносе се филијали или испостави Фонда ПИО надлежној према седишту обвезника подношења пријаве, односно његове организационе јединице. За особе које обављају привремене и повремене послове преко омладинске задруге образац М-1ПП подноси омладинска задруга, а за остала лица послодавац који је са лицем закључио уговор. Омладинска задруга као послодавац пријаву подноси квартално, најкасније осам дана по истеку календарске године, док за остала лица послодавац пријаву подноси у року од осам дана од почетка, односно престанка обављања послова. Послодавац је, приликом подношења М-1ПП, дужан да достави уговор о обављању привремених и повремених послова и радну књижицу.

Ј. О.

Пољопривредна пензија

? Драгица Димитријевић – Владимирци: Од укупно 15 година стажа, 12 година и 10 месеци је из радног односа, а две године и два месеца је по основу пољопривреде. Добила сам решење на минималну старосну пензију од пољопривреде у износу од 8.384 динара. Да ли је то у реду?

Одговор: С обзиром да је Ваша реална пензија за 15 година стажа осигурања нижа од најнижег износа пензије, а Ваше последње осигурање је пољопривредно осигурање, Вама је правилно одређена пензија у висини најнижег износа

за осигураника пољопривредника. Закон о ПИО из 2003. са изменама од 1. 1. 2006. године не предвиђа остваривање права на најнижи износ пензије по већинском стажу, што је код Вас свакако стаж навршен у запослењу.

Нови или стари прописи

? З. С. – Београд: У децембру 2001. године сам отишао у старосну пензију са 37,5 година стажа. У међувремену сам остварио пензијски стаж преко 40 година уплатама доприноса за ПИО по два различита основа, у два различита периода. Уколико бих покренуо поступак за прерачунавање пензије на пуни стаж, да ли би се применио обрачун пензије од најповољнијег десетогодишњег просека зарада или целокупни радни стаж, како је у примени од 1. 1. 2002. године?

Одговор: У случају да поднесете захтев за прерачун стечене пензије, стаж и основнице на које је плаћен допринос би се придодале Вашој пензији одређеној од десетогодишњег најповољнијег просека и обрачунао нов износ пензије применом нових прописа. То значи да се не би правио потпуно нов обрачун по новим прописима,

нити би се пензија сада одређивала од неког најповољнијег десетогодишњег просека али, за Вашу информацију, код Вас има елемената за одређивање повољнијег износа пензије од онога који већ користите. У сваком случају, нов износ пензије се одређује само ако је он за Вас повољнији, у супротном задржавате стечени износ.

Прекиди у стажу

? Верка Ивановић – Трстеник: Имам прекид у радном стажу између два запослења јер је предузеће у ком сам тада радила отишло у стечај. После тога сам радила сезонске послове, а између њих сам уплаћивала доприносе за ПИО по члану 15 Закона о ПИО, да не бих више имала прекиде. Да напоменем да сам један део стажа остварила у Македонији, а доприносе по члану 15 и даље сама плаћам. Интересује ме да ли могу и на који начин да уплатим доприносе за прекид у стажу који имам да бих отишла у пензију и када стичем то право. Рођена сам 23. 10. 1953. године, а шаљем вам и копију радне књижице због података о стажу.

Одговор: Нажалост, прекиди у осигурању које сте имали не могу ретроактивно да се регулишу. Оно што бих Вам препоручила, јесте свакако да, ако већ нисте, на време пре пензионисања покренете поступак за потвр-

ђивање стажа у Македонији, јер ће то знатно скратити поступак за пензионисање када за то дође време. Према документацији коју сте послали, право на пензију ћете остварити најпре када навршите 60 година живота. Пре тога,

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

Весна Вићентијевић

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање

са уплатама доприноса које сада уплаћујете, нећете моћи раније да одете у пензију јер најављене измене Закона о ПИО предвиђају повећање потребног стажа за одлазак у пуну старосну пензију. Поменуте измене највероватније

ће се примењивати од следеће године, а повећање стажа ће износити четири месеца годишње. На овај начин, ако наставите редовно да плаћате доприносе, поклопиће Вам се године живота и пун стаж за одлазак у пензију.

Поновно одређивање пензије

? Аца Шабановић – Младеновац: Пензионисан сам 2004. године са укупним стажом од 42 године и три месеца. Након пензионисања сам радио по уговору о привременим и повременим пословима од 1. 4. 2008. до 1. 4. 2009. године и за тај посао сам добијао лични доходак. Да ли имам право да упишем и тај стаж и да тражим ново решење о пензионисању? Шта би требало да урадим?

Одговор: Уколико су привремени и повремени послови трајали годину дана без прекида и за цео период уплаћени доприноси на зарду која покрива најмањи износ најниже зараде за тај период, можете поднети захтев за поновно одређивање старосне пензије. Сам стаж навршен после пензиониса-

ња неће битно утицати на висину пензије, будући да већ имате преко 40 година стажа. Зарада може да утиче на висину пензије и позитивно и негативно. За случај да Вам је нов износ пензије неповољнији од пензије коју већ користите, имате могућност да задржите стечени износ пензије.

Породична пензија

? Л. Р. – Београд: Мој супруг и ја смо пензионери. Пошто је муж доста старији од мене, интересује ме да ли у случају његове смрти имам право да наследим његову пензију.

Одговор: Нема ништа спорно око тога да Ви можете да наследите породичну пензију у случају његове смрти. Међутим, измене Закона о ПИО које у наредном периоду треба да ступе на снагу, предвиђају да брак треба да потраје бар две године да бисте остварили право на породичну пензију. Уз претпоставку да Ваш брак већ траје толико, а и не жалите се на

здравствено стање супруга, претпоставка је да ништа неће бити спорно око признавања права на породичну пензију, ако Ваш супруг умре пре Вас. Надамо се да није потребно напоменути, али ипак Закон прописује да лице које проузрокује смрт корисника права намерно или крајњом непажњом, не може по том основу остварити право на породичну пензију.

СКАНДИНАВКА

АУТОР: ЈОВИЧИЋ	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ НАШЕ ГЛУМИЦЕ	НЕМАЧКИ ПИСАЦ, ЕРИХ МАРИЈА	ОСВАНУТИ	ПИПАТИ, ДОДИРИВАТИ	ПРОТЕРИ- ВАТИ	ОСОБИНА ВЕЛИКАНА	ИМЕ РУСКОГ СЛИКАРА РЪЕПИНА
ПРЕВОЗНО СРЕДСТВО НА ВОДИ (МН.)							
РЕЖИСЕР							
ВРСТА ВИШЊЕ							
ВРСТА ПУЖЕВА (МН.)							ИМЕ ПЕВАЧА ЛУКАСА
ОЦЕНА НЕКОГ ДЕЛА							
ОФИЦИР АКТИВНЕ СЛУЖБЕ							
СИМБОЛ КАЛИЗУМА		ОЗНАКА ИТАЛИЈЕ		ИМЕ КАРЕЊИНЕ			
		САНИТАРНА СТРУКА		СТАРИНА			
ПРВАК, ШАМПИОН			СКР. ШВЕД. ТЕЛЕГРАФ. АГЕНЦИЈЕ				ИШЧУПАТИ ИЗ НЕЧЕГА, РАЗВАЛИТИ
ЗАМРАЧИ- ВАТИ							
ПРКОС						ВОЈНИ ЗАВОД (СКР.)	
						МАСТ ИЗ ОВЧИЈЕ ВУНЕ	
НАШ ПОЗОРИШНИ КРИТИЧАР, ЈОВАН							
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	НОВАЦ У БАНГЛАДЕШУ УЗГАЈИВАЧ МАЛИНА					ОЗНАКА АМПЕРА СЦЕН. ДЕЛО СА ПЕВАЊЕМ	
МЕТИЛ- АЛКОХОЛ							
ЗАВРШЕТАК МУЗИЧКОГ КОМАДА				ГРАДИЋ У ИТАЛИЈИ ГРАД У ЗАПАНУ			
ОЗНАКА ЗА ЛИТАР		НАСРТ, НАВАЛА ЈОВАН ОДМИЛА					
УЗВИК ВЕСЕЉА			ЈЕДИНИЦА РАДИОАКТИВ- НОСТИ РУЧНИ РАД				
ВЕСТИ, НОВОСТИ							УЧЕНИК (СКР.)
НЕМАН, СТРАШИЛО					НА ОВОМ МЕСТУ ОЗНАКА РАЗРЕДА		
ВРСТА РАТНОГ БРОДА							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА: мастикс, искорак, спирала, Титаник, ид, нама, Чак, цал, н, ој, ни, ослад, ш, виност, шоркапа, ет, оја, сервери, т, Тинис, Каћ, нт, коњ, кар, Ал, ко, а, литота, абажури, сатараш.

Брана Николић

(X)уморне мисли

Ових дана славили смо Дан радија а то је уједно и Дан старих. Значи ли то да је радио само за старе или да је и он остарео?

Радио никад неће застарети! Изрека: радио, не радио, свира ти радио је хит свих генерација.

Наш напредак је атомски. Не види се голим оком.

Ко о чему, народ о скупоћи! А има на располагању сто тема – спорт, кафану, библиотеку, позориште, концерте...

Пре аутострада градићемо обилазнице. Преко прече, наоколо ближе.

Остајте овде! Од хиљаду откривених планета ниједна није земља дембелија.

Високе цене намирница су нам бесплатна медицинска помоћ. Хтели не хтели, водимо дијету.

Витомир Теофиловић

Отргли се контроли

Јутрос сам се посвађао са папагајем. Много, брате, прича.

Уморан сам од Европе. У њој сам провео цео свој радни век.

Тврдите да сте бизнисмен? А за коју банду радите?

Злочинац је познат органима гоњења. Са већином од њих је пио кафицу!

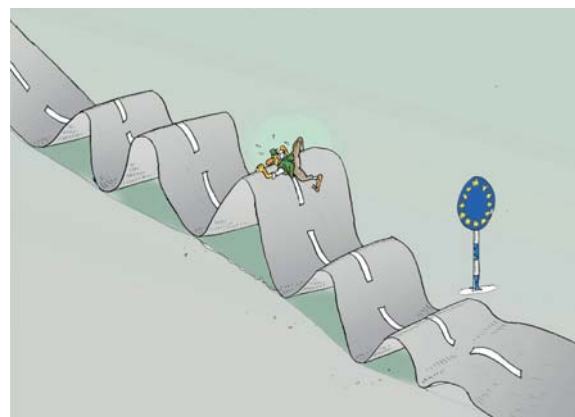
Догађаји су се отргли контроли, а ни учесници нису одолели изазову.

После пуцњаве на улици, милиција је дошла да преброји чауре.

Ни добро обавештени извори не пију воду.

Целату је свака жртва краћа за главу.

Раде Ђерговић

Миленко Костовић

Да ли сте знали ...

... да је химна Грчке најдужа химна на свету јер има чак 158 строфа?

... да у свету има око 4.000 регистрованих етничких група и народа, а само у XX веку је било око 160 милиона жртава међународних сукоба?

... да половина људске популације зарађује око пет процената светског богатства?

... да је највећа светска фирма индијска железница? Има више од милион запослених.

... да је најскупља слика на свету Пикасова „Акт, зелено лишће и попрсје“ из 1932, која је ове године продата на аукцији у њујоршком „Кристију“ за невероватних 106,5 милиона долара. Слика је настала за само један дан, а модел је била Марија Тереза Волтер, једна од Пикасових љубавница и муза.

... да је најскупља продата слика једног српског уметника „Укротитељ змија“ Паје Јовановића из 1887. године – продата је пре једанаест година у Лондону код „Кристија“ за 169.580 евра.

... да је Рембрант насликао око 60 аутопортрета?

... да је аутопортрет Ендија Ворхола пролетос на аукцији у њујоршком „Сотбију“ продат за 22 милиона фунти, поставши тако најскупљи аутопортрет на свиту? Само месец дана касније аутопортрет француског сликара Едварда Манеа, такође преко куће „Сотби“, променио је власника за 22.441.250 фунти.

... да је више од четрдесет година након што су Битлси својом музиком освојили Америку, чувена четворка из Ливерпула и даље најпопуларнија група у САД?

... да је Елвис Присли још на првом месту листе познатих личности које и после смрти зарађују највише новца?

... да у шаху коришћен израз шах-мат на персијском језику значи „краљ је мртав“?

... да реч Хималаји у преводу значи „дом снега“, а паланка на турском језику означава „место у коме се ништа не догађа“?

Дејан Патаковић

Молим за реч

Надлежни најављују папрено грејање. Неће нам остати ни за ајвар.

Ко све код нас пише колумне, дође ми да позавидим неписменима.

Због Европе смо се приклонили поносу. И добили по носу.

Куповна моћ у октобру била је мања него у септембру. Али, зато је већа него у новембру.

Међународни Дан хране, 16. октобар, пензионери су прославили у оближњим контејнерима.

Кажу да нам предстоји најјача зима у последњих 1.000 година. Пензионери ће

је најлакше поднети. Они су навикли да увек буду у минусу.

Слабо стојимо с путевима. И даље се чешће нађемо у ћорсокаку.

Градско саобраћајно предузеће прославило је 118 година постојања, мада су неки аутобуси још старији.

Имамо Министарство за просторно планирање, мада нам је после све чешћих нередра потребније Министарство за санирање.

Најављен је светски хит: аутомобил без возача. Па, ко ће онда док вози да телефонира и једе буреке?!!

Дејан Патаковић

Мудре мисли

Знати многе ствари не значи бити мудар.

Способност да се сећамо прошлости и да замишљамо будућност дата нам је само стога да, кад размишљамо о једном или о другом, тачније решавамо задатке садашњости, а никако да жалимо за прошлошћу или да спремамо будућност.

Време је иза нас, време је пред нама. Чим само почнеш да дуже мислиш о ономе што је било или о ономе што ће бити, одмах губиш оно што је главно: истински живот у садашњости.

Ништа није важно осим онога што радимо у садашњем тренутку.

Победити лоше навике може човек само данас, а не сутра.

Кад бисмо се само чешће сећали да се пропуштено време не може вратити, да учињено зло не може никад да се поправи, ми бисмо више чинили добра а мање зла.

Људи свој живот кваре не толико тиме што не чине оно што треба да чине, колико тиме што чине оно што не треба да чине.

У препиркама заборавља се истина. Препирку прекида онај ко је паметнији.

Труди се да ти у препирци речи буду меке а докази јаки! Гледај да увериш противника а не да му досадиш.

Што мање људи знају о лошим делима других људи, тим строжи су према самим себи.

Не слушајте никад оне који говоре лоше о другима, а добро о вама! Велика је снага у онога човека који уме да прећути и онда кад има право.

Дај више одмора језику него рукама.

Дебело дрво почело је од танког прута. Деветоспратна кућа почела је од слагања опека. Путовања од хиљаду километара почињу од једног корака. Пазите на своје мисли: оне су почетак поступка!

Да разум не може да управља животом, тврде само људи чији је разум тако покварен да му ни они сами не верују.

Лав Николајевић Толстој